

TÕRVA LASTEAED MÕMMIK

ÕPPEKAVA

TÕRVA 2026

SISUKORD

EESSÕNA.....	4
1. LIIK, ERIPÄRA JA VÄÄRTUSED	6
1.1. Lasteaia eripära	7
1.2. Õppekohtade eripära	7
1.3. Lasteaia alusväärtused	8
1.4. Lastehoiurühmas ja alla 3-aastase lapse üldoskuste toetamine.....	9
2. ÕPIKÄSITUS.....	11
3. ÕPI- JA KASVUKESKKOND	12
4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMINE JA KORRALDUS	13
4.1. Õppetegevuse kavandamine.....	13
4.1.1. Õppeaasta tasandil	14
4.1.2. Kuu tasandil	14
4.1.3. Projektõppe tasandil.....	14
4.1.4. Nädala tasandil.....	15
4.1.5. Kavandamise ajastus	16
4.2. Diferentseerimine ja väikesed grupid	16
4.3. Õppeperioodi korraldus	17
4.4. Õpikeskkond ja õuesõpe	18
4.4.1. Õuesõppepäev	19
4.5. Digipädevus	20
4.6. Laste kaasamine ja osalus	21
5. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID	22
6. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED	22
7. LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED JA ARENGUTULEMUSED	24
7.1. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad	24
7.2. Kolmeaastase ja kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused.....	25
7.2.1. Mänguoskused	25
7.2.2. Tunnetus- ja õpioskused	26
7.2.3. Sotsiaalsed oskused	26
7.2.4. Eneseregulatsiooni oskused.....	27

7.3. Kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused lõimitud õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades	28
7.3.1. Valdkond <i>Mina ja keskkond</i>	28
7.3.2. Valdkond <i>Keel ja kõne</i>	29
7.3.3. Valdkond <i>Matemaatika</i>	30
7.3.4. Valdkond <i>Kunst</i>	31
7.3.5. Valdkond <i>Muusika</i>	32
7.3.6. Valdkond <i>Liikumine</i>	32
8. LAPSE ARENGU HINDAMINE	33
8.1. Üldsätted.....	33
8.2. Hindamise põhimõtted	34
8.3. Hindamise korraldus	34
8.3.1. Kuidas andmeid kogutakse?	35
8.3.2. Kuidas andmeid kasutatakse?	35
8.4. Arengumapp ja lapse arengu dokumenteerimine	35
8.5. Koostöö lapse arengu toetamisel.....	36
8.6. Arengu- ja koostöövestlused	37
8.6.1. Arengu- ja koostöövestluse eesmärk	37
8.6.2. Arengu- ja koostöövestlusel osalejad	37
8.6.3. Toimumise aeg ja sagedus	37
8.6.4. Teavitamine ja korraldus	38
8.6.5. Arengu- ja koostöövestlusel käsitletakse:.....	38
8.6.6. Seos õppe- ja kasvatustegevusega	38
8.7. Dokumenteerimine ja analüüs	38
8.7.1. Dokumenteerimise põhimõtted.....	39
8.7.2. Dokumenteerimise ajastus ja sagedus	39
8.7.3. Dokumenteerimise sisu.....	39
8.7.4. Päevakirjelduste ja refleksiooni põhimõtted.....	40
8.7.5. Dokumenteerimise praktilised kokkulepped	40
8.7.6. Andmete säilitamine ja kaitse	41
8.8. Õppe- ja kasvatustegevuse analüüs	41
8.8.1. Õppeaasta kokkuvõte ja tagasiside	42
8.9. Koolivalmiduse hindamine	42
8.10. Lapse individuaalse arengu toetamine ja toevajaduse dokumenteerimine.....	43

8.10.1. Individuaalne arenduskava	44
8.10.2. Lapse iseloomustuse koostamine ja väljastamine	44
9. KOOSTÖÖ LAPSEVANEMAGA.....	45
9.1. Koostöö põhimõtted.....	45
9.1.1. Lasteaia roll.....	45
9.1.2. Lapsevanema roll.....	45
9.2. Koostöö sisu.....	46
9.3. Koostöövormid rühma tasandil.....	46
9.3.1. Koostöö ühissündmuste kaudu	47
9.3.2. Koostöövormid lasteaia tasandil	47
10. KAASAV HARIDUS	47
10.1. Muu keele- ja kultuuritaustaga lapse toetamine.....	48
11. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD.....	50
LISAD.....	54
Õppekava lisad	54

EESSÕNA

Tõrva Lasteaed Mõmmiku (*edaspidi lasteaed*) õppekava on koostatud lähtudes alushariduse riiklikust õppekavast, lasteaia arengukavast ning lasteaia arenguvajadustest. Õppekava eesmärk on toetada iga lapse terviklikku arengut, arvestades tema individuaalseid vajadusi, huve ja arengutempot.

Mõmmik on mitme õppekohaga lasteasutus, mis ühendab lasteaia ja lastehoiu paindlikkuse ning terviklikku arengut toetava õpikäsituse. Õppe- ja kasvatustegevus toimub lapsekeskse, mängulise ja kogemusõppel põhineva lähenemise kaudu, kus keskne roll on lapse juhitud mängul, aktiivõppel ja lapse huvidest lähtumisel.

Õppekava rakendamisel lähtume lasteaia missioonist „**Mängides ja eeskuju näidates loome lapsele parima arengukeskkonna**“ ning visioonist „**olla kaasaegne lasteaed, kus lapsed ja töötajad tunnevad rõõmu igast lasteaiapäevast.**“.

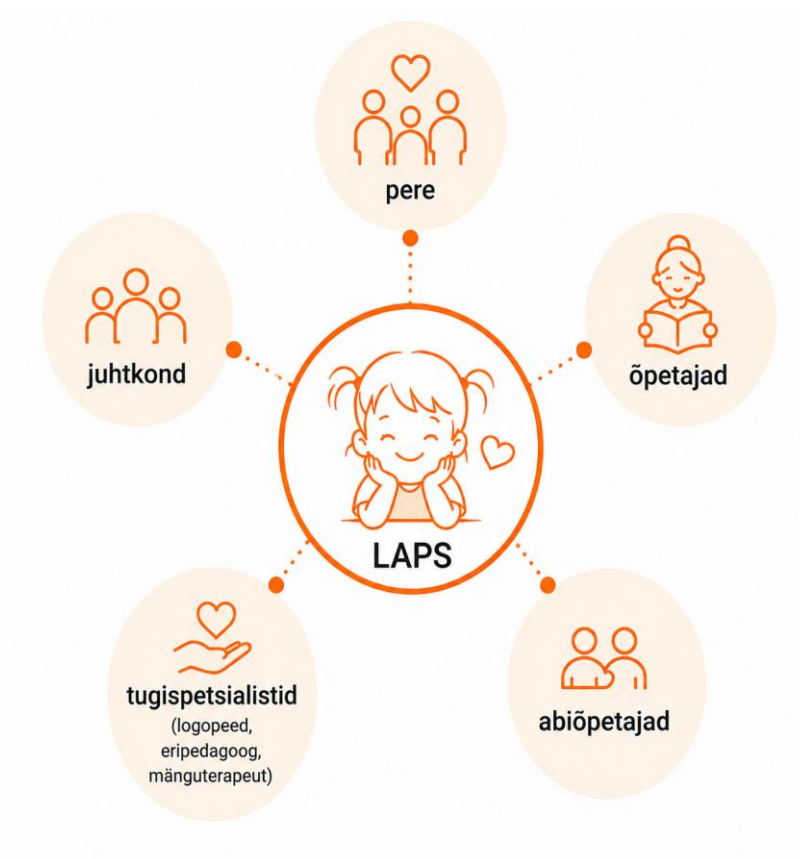
Lasteaia õppekava keskmes on koostööine õppimine, mäng ja avastamine, kus õppetegevus lähtub lapse huvidest, heaolust ning õpirõõmu hoidmisest. Oluliseks peame lapse sisemise motivatsiooni kujunemist ning turvalist ja toetavat õpikeskkonda.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel lähtume selgetest ning valdkondi lõimivatest õpiväljunditest, mis toetavad lapse terviklikku arengut ning aitavad vältida killustatud ja ainepõhist käsitlust.

Meie jaoks on oluline, et laps:

- tunneb end turvaliselt ja hoituna;
- on aktiivne õppija ja avastaja;
- kujuneb hoolivaks ja koostöövõimeliseks kaaslaseks;
- omandab eakohased teadmised, oskused ja hoiakud.

Õppekava eesmärk on olla praktiline ja igapäevatööd toetav töövahend, mis loob ühtse arusaama lapse õppimise, arengu toetamise, dokumenteerimise ja koostöö põhimõtetest kogu lasteaias.

Joonis 1. Lapse arengut toetav koostöövõrgustik

Joonis illustreerib lasteaia lapsekeskset õpikäsitust, kus laps on õppe- ja kasvatustegevuse keskmes. Lapse arengut toetatakse koostöös pere, õpetajate, abiõpetajate, tugispetsialistide ja juhtkonnaga, lähtudes ühistest väärtustest ning lapse parimatest huvidest.

1. LIIK, ERIPÄRA JA VÄÄRTUSED

Tõrva Lasteaed Mõmmik on Tõrva Vallavalitsuse hallatav munitsipaallasteasutus.

Lasteaed asutati 20. oktoobril 1975. aastal majanditevahelise lasteaiana ning alates 01.01.1991. aastast tegutseb Tõrva Vallavalitsuse alluvuses.

Lasteaia juriidiline aadress on Valga 58, Tõrva linn, Valga maakond. Lasteaia õppekeel on eesti keel.

Alates 01.09.2026 tegutseb Tõrva Lasteaed Mõmmik viies õppekohas ja kokku 15 rühmaga:

- Mõmmik – Valga 58, Tõrva linn (8 rühma)
- Tõrvalill – Tartu 3, Tõrva linn (3 rühma)
- Ritsu – Kesk 8, Linna küla (2 rühma)
- Ala – Kooli, Ala küla (1 rühm)
- Hummuli – Pargi tn 2, Hummuli alevik (1 rühm)

Lasteaia õppekohad paiknevad loodustlähedases keskkonnas, mis loob head võimalused õuesõppeks, looduse vahetuks kogemiseks ja keskkonnateadlikkuse kujundamiseks.

Lasteaed on traditsioone hoidev ja uuendustele avatud lasteasutus, kus väärtustatakse lapse mängulist arengut, tervislike eluviise, kogukonnaga seotud tegutsemist ning lapsest lähtuvat õpikäsitust. Meie tegevuse keskmes on mäng, loovus ja lapse terviklik areng.

1.1. Lasteaia eripära

Lasteaia eripära toetub arengukavas sõnastatud õpikäsitusele, mille kohaselt toimub õppimine lapse juhitud mängu, aktiivõppe meetodite ja kogemusõppe kaudu. Oluliseks peetakse meeskonnatööd lapse arengu toetamisel, innovaatiliste õppevahendite kasutamist ning kogukonna ja kultuuritraditsioonide väärtustamist.

Meie lasteaia eripära on asukoha teadlik sidumine õppe- ja kasvatustegevusega. Loodustlähedane keskkond pakub mitmekesiseid võimalusi õppetegevuste rikastamiseks ning suunab õpetajaid kasutama ümbritsevat keskkonda teadlikult õppeprotsessi toetamisel.

Lasteaia eripära kujundavad:

- mitmes õppekohas tegutsev ühtsete põhimõtetega lasteaed;
- loodustlähedane ja mitmekesine kasvukeskkond;
- tugevad ühistraditsioonid;
- rühmade ja õppekohtade vaheline koostöö;
- tervislike eluviiside teadlik edendamine;
- kodu ja lasteaia tihe koostöö;
- mänguline ja kogemusõppeline õpikäsitus;
- kogukonna ja kultuuritraditsioonide väärtustamine.

1.2. Õppekohtade eripära

Mõmmiku õppekoht paikneb loodustlähedases keskkonnas, eemal suurest sõiduteest ning metsade läheduses. Ümbritsev looduskeskkond loob head võimalused õuesõppeks, looduse vahetuks kogemiseks ja keskkonnateadlikkuse kujundamiseks. Lasteaeda rikastavad suur õueala ja sisehoov, avar muusika- ja liikumissaal ning oma köök, mis loovad head võimalused mitmekesiseks õppe- ja õuesõppetegevuseks.

Tõrvalille õppekoht on väiksem ja kodusem (3 rühma). Õppekohta iseloomustab väike ja kokkuhoidev kollektiiv. Õppekoha töötajad ja lapsed on üksteisele tuttavad ning rühmade vahel tehakse tihedat koostööd ja korraldatakse ühiseid tegevusi. Õppekoha läheduses asuvad park mänguväljakuga, järv, mets, ujula ning raamatukogu, mis loovad head võimalused õuesõppeks, liikumiseks ja kogukonnaga koostööks.

Ritsu õppekoha eripäraks on turvaline ja lapsesõbralik keskkond, kus tegutseb kaks lasteaia rühma ning on palju ruumi erinevateks tegevusteks. Õppekohta rikastavad aiaga piiratud

mänguala, mängutuba, magamistoad, söögisaal, avarad saalid (võimla ja muusikasaal) ja raamatukogu, mis loovad mitmekesised võimalused õppimiseks, liikumiseks ja loovtegevuseks.

Ala õppekoht asub looduskaunis kohas Õhne jõe lähedal, mis võimaldab lastel palju looduses viibida ning õppegevuste käigus maaeluga kokku puutuda. Rühmaruumid on kohandatud vastavalt laste vajadustele ning õppetööle. Väärtustatakse omavahelist koostööd ning sõbralikku ja rahulikku õhkkonda.

Hummuli Sipsiku rühm asub ajaloolises Hummuli mõisahoones, mille ümbruses paiknevad kaunis park, õuesõppeklass ja mänguväljak. Looduslähedane ning inspireeriv keskkond loob head võimalused õuesõppeks, avastamiseks ja mitmekesisteks tegevusteks.

Lasteaias loome turvalise ja toetava keskkonna, kus iga laps saab kasvada rõõmsaks, enesekindlaks ja hoolivaks õppijaks ning omandada eakohased oskused järgmisteks haridusetappideks ja eluks ühiskonnas.

Lasteaias väärtustame lapsest lähtuvat lähenemist ning paindlikult kohandatavat õpikeskkonda. Õppegevused toimuvad vajaduspõhiselt kohandatud keskkonnas, mis ei ole piiratud üksnes rühmaruumi füüsiliste ega tavapäraste korralduslike raamidega. Eesmärk on toetada õpetajate paindlikkust keskkonna kujundamisel vastavalt laste vajadustele.

1.3. Lasteaia alusväärtused

Hoolivus

Kuulame ja mõistame, et tagada parim kasvukeskkond lastele. Oleme lapsele toeks tema mängudes, avastustes, rõõmudes ning õpihimus.

Aktsepteerime ja väärtustame kultuurilisi ja keelelisi erinevusi.

Tervis

Igäihe heaolu on meile oluline, nii vaimne kui ka füüsiline tervis. Soodustame tervislike toitumis- ja liikumisharjumuste kujunemist.

Toetame laste emotsionaalset arengut ja kujundame terviseteadlikke eluviise koostöös peredega.

Koostöö

Töötame koos ühiste kokkulepitud eesmärkide nimel. Koostöö erinevate huvigruppidega tagab meie lasteaia arengu ja hea maine.

Tugev ja tulemuslik koostöö tagab meie lasteaia arengu, kvaliteetse hariduse ja hea maine kogukonnas.

Koostöine tegutsemine ja hoolivus väljenduvad ka ühtse hindamissüsteemi ja läbimõeldud võrgustikutöö arendamises. Peame oluliseks, et kõik lapse arengut toetavad osapooled tegutseksid ühise meeskonnana.

Koostöö perega on meie lasteaia oluline tugevus. Koostöö põhineb avatud suhtlemisel, vastastikusel lugupidamisel ning ühisel vastutusel lapse heaolu ja arengu toetamisel. Oluliseks peetakse järjepidevat infovahetust, kokkulepetest kinnipidamist ning kõigi lapse arengut toetavate osapoolte koostööd. Kodu ja lasteaed tegutsevad partneritena, et toetada lapse heaolu ja arengut ning kujundada ühtne arusaam lapse toetamise viisidest.

Õppe- ja kasvatustöö keskmes on:

- lapsekeskne ja individuaalne lähenemine;
- turvaline ja hooliv kasvukeskkond;
- mänguline ja kogemusõppe õpikäsitus;
- koostöö peredega;
- tervise-, liikumis- ja keskkonnateadlikkuse kujundamine;
- digipädevuste teadlik ja tasakaalustatud kujundamine.

1.4. Lastehoiurühmas ja alla 3-aastase lapse üldoskuste toetamine

Lasteaias tegutsevad lisaks lasteaiarühmadele ka lastehoiurühmad, kus toetatakse kuni 3-aastaste laste heaolu, turvatunnet, kohanemist ja üldoskuste arengut.

Lastehoiurühmas peetakse oluliseks:

- lapse turvatunde ja heaolu kujunemist;
- rahulikku ja toetatud kohanemist;
- lapse individuaalse arengutempo arvestamist;
- mängu kaudu toimuvat arengut;
- koostööd perega;
- lapse iseseisvumise ja eneseregulatsiooni oskuste kujunemist.

Alla 3-aastase lapse arengut toetatakse eelkõige üldoskuste kaudu:

- mänguoskused;
- tunnetus- ja õpioskused;
- sotsiaalsed oskused;
- eneseregulatsioonioskused.

Kuni 3-aastase lapse üldoskuste kujunemisse on lõimitud kõik õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad (mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika ning liikumine). Lastehoiurühmas toimub lapse arengu toetamine lõimitud tegevuste kaudu, mis leiavad aset igapäevatoimingutes, mängus ning eesmärgipäraselt kavandatud tegevustes.

Lapse arengut toetatakse mängu, matkimise, suhtlemise, liikumise, vahetu kogemise ning igapäevatoimingute kaudu. Igapäevased hooldustoimingud ja turvalised rutiinid on lapse arengu toetamise loomulik osa ning aitavad kujundada üldoskusi, turvatunnet, iseseisvust ja esmaseid eneseteenindusoskusi.

Koostöös perega luuakse lapsele turvaline ja arengut toetav keskkond, mis arvestab tema individuaalseid vajadusi, arengutempot ja huve ning loob eeldused sujuvaks üleminekuks lasteaiarühma.

Lapse arengut jälgitakse igapäevaste tähelepanekute kaudu. Tähelepanekuid kasutatakse lapse arengu ja heaolu toetamiseks, õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks ning koostööks perega.

Lapse arengu süstemaatiliseks jälgimiseks kasutatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi (*edaspidi HTM*) juhendmaterjalide lisana avaldatud kuni 3-aastase lapse üldoskuste vaatluslehtede näidiseid **lisa 1**, mida Tõrva Lasteaed Mõmmikus kasutatakse lapse arengu dokumenteerimise toetamiseks. Vaatluslehtede abil kogutud tähelepanekud on aluseks MÕMMIK lapse arengu kirjeldamise mudeli järgi koostatavale arengukokkuvõttele ning toetavad lapse arengu terviklikku ja järjepidevat kirjeldamist.

Lapse arengut jälgitakse ja dokumenteeritakse igapäevaselt ELIIS'i keskkonnas. Üldoskuste arengust koostatakse MÕMMIK lapse arengu kirjeldamise mudeli alusel arengukokkuvõtte vähemalt kaks korda õppeaastas – sügisel pärast lapse kohanemisperioodi ning kevadel õppeaasta lõpus. Vajadusel täiendatakse arengukirjeldusi õppeaasta jooksul vastavalt lapse arengule või toevajadusele.

Joonis 2. Lapse arengu jälgimise protsess

Lastehoiurühmast lasteaiarühma ülemineku toetamiseks korraldatakse võimalusel tutvumispäevi, ühiseid ettevõtmisi ning järkjärgulist kohanemist uue keskkonna, rühmaruumi ja õpetajatega. Oluliseks peetakse koostööd pere ning mõlema rühma meeskondade vahel, et tagada lapsele turvaline ja sujuv üleminek.

Lastehoiurühma õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ning kuni 3-aastase lapse üldoskuste arengu jälgimise ja hindamise põhimõtted on kirjeldatud õppekava **lisa 2** „Lastehoiurühma

õppe- ja kasvatustegevuse ning kuni 3-aastase lapse üldoskuste arengu hindamise põhimõtted”.

2. ÕPIKÄSITUS

Lasteaia õpikäsitus lähtub riiklikust alushariduse õppekavast, lasteaia arengukavast ning põhimõttest, et laps õpib aktiivselt tegutsedes, mängides, uurides ja suheldes. Lasteaia arengukavas sõnastatud põhimõtted moodustavad MÕMMIK-õpikäsituse, mis loob ühise aluse õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks ja elluviimiseks kõigis õppekohtades. Õppimine on lapse jaoks terviklik protsess, mis toimub igapäevastes tegevustes, mängus, kogemuste kaudu ning koostöös teiste laste ja täiskasvanutega.

MÕMMIK-õpikäsituses käsitletakse last aktiivse õppijana, kelle huvid, küsimused ja arenguvajadused on õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise aluseks. Õpetaja roll on luua arengut toetav keskkond, märgata lapse tugevusi, toetada tema algatusi ning suunata õppimist lapse arengutasemest lähtuvalt.

Õppimine toimub mängulise, kogemusliku ja lõimitud õppe kaudu. Oluliseks peetakse lapse osalust, avastamisrõõmu, koostööoskuste kujunemist ning turvalist ja toetavat õhkkonda. Õppe- ja kasvatustegevuses väärtustatakse õuesõpet, projektõpet, liikumist, loovust ning lapse võimalust teha valikuid ja osaleda õppimise kavandamises.

Joonis 3. Mõmmik-õpikäsitus

Mõmmik-õpikäsitus toetab lapse kujunemist:

- iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks;
- hoolivaks ja koostöövõimeliseks kaaslaseks;
- keskkonda märkavaks ja väärtustavaks inimeseks;
- oma mõtteid ja tundeid väljendavaks lapseks.

Õppe- ja kasvatustegevuses väärtustatakse koostööd pere, kogukonna ja erinevate spetsialistidega, et toetada lapse terviklikku arengut ning heaolu.

Õppekava elluviimist toetavad õpetajate koostööl põhinevad töörühmad, mille kaudu rakendatakse MÕMMIK-õpikäsituse põhimõtteid, kujundatakse ühtseid tööpõhimõtteid, jagatakse häid praktikaid ning toetatakse õpetajate professionaalset arengut. Töörühmade eesmärgid ja töökorraldus on kirjeldatud õppekava **lisa 3** „Töörühmade eesmärgid ja korraldus“.

3. ÕPI- JA KASVUKESKKOND

Lasteaed loob lapse arengut toetava õpi- ja kasvukeskkonna, mis on turvaline, mänguline, paindlik ning lapse huvidest ja vajadustest lähtuv. Õpi- ja kasvukeskkond toetab lapse iseseisvust, aktiivset tegutsemist, suhtlemist, loovust ja õppimisrõõmu.

Õppimine toimub nii rühmaruumides, õuealadel kui ka kogukonnas ja looduskeskkonnas. Lasteaia looduslähedane asukoht loob head võimalused õuesõppeks, liikumiseks, uurimiseks ja keskkonnateadlikkuse kujundamiseks. Õppe- ja kasvatustegevusi viiakse läbi ka lähedal asuvates parkides, metsaradadel, terviseradadel ning jõgede ja järvede ümbruses, mis pakuvad mitmekesiseid võimalusi õppimiseks vahetu kogemuse kaudu.

Lasteaia õuealad toetavad aktiivset tegutsemist, loovmängu, uurimist ja avastusõpet. Õuekeskkonnas kasutatakse erinevaid õpikeskkonna võimalusi, sealhulgas varjualuseid, taimekaste, looduslikke mängu- ja õppealasid ning kujunevaid kolahoove. Kolahoovid toetavad laste loovust, koostööoskusi, rollimängu ja iseseisvat tegutsemist ning neid arendatakse ja täiendatakse järjepidevalt vastavalt laste huvidele ja õppe-eesmärkidele.

Õpikeskkond on paindlik ja pidevalt täienev ning võimaldab lastel õppida läbi liikumise, mängu, uurimise ja praktilise tegevuse.

Õpi- ja kasvukeskkonna loomisel peetakse oluliseks:

- lapse turvatunnet ja heaolu;
- mängu ja liikumise võimalusi;
- loovuse ja avastamise toetamist;
- lapse aktiivset osalemist;
- koostööd ja hoolivaid suhteid;
- tervise- ja keskkonnateadlikkuse kujundamist;

- kaasaegsete ja eakohaste õppevahendite kasutamist.

Õpi- ja kasvukeskkond toetab iga lapse arengut ning aitab kujundada positiivset suhtumist õppimisse ja iseendasse.

4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMINE JA KORRALDUS

Õppe- ja kasvatustegevus meie lasteaias on **paindlik, lõimitud ja lapsest lähtuv**.

Õppimine toimub:

- mängides,
- uurides ja katsetades,
- suheldes ja koostööd tehes,
- igapäevaelu olukordades.

Laps ei ole kuulaja, vaid **aktiivne osaleja**, kes:

- küsib ja arutleb;
- teeb valikuid;
- katsetab ja avastab;
- seostab uusi teadmisi oma kogemustega.

4.1. Õppetegevuse kavandamine

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel lähtutakse õppeprotsessi tsüklilisusest:

kavandamine → läbiviimine → dokumenteerimine → analüüs → uus kavandamine

Kavandamine on paindlik ning võimaldab reageerida laste huvidele, küsimustele ja õppimise käigus tekkinud vajadustele.

Kasutame:

- nädalaplaani,
- kuuplaane,
- projektipõhist lähenemist.

Planeerimisel on oluline:

- eesmärk ja tegevus oleksid omavahel seotud;
- tegevused oleksid lapsele arusaadavad ja jõukohased;
- oleks ruumi laste ideedele ja algatustele.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine, dokumenteerimine ja analüüsimine toimub ELIIS'i keskkonnas lasteaia kokkulepitud põhimõtete alusel. Rühma meeskonnad, muusika- ja liikumisõpetajad ning tugispetsialistid lähtuvad tegevuste kavandamisel, dokumenteerimisel ja analüüsimisel lasteaia õppekavast.

ELIIS'i keskkonnas kasutatakse lasteaia poolt kokkulepitud dokumente, vorme ja malle, mis toetavad õppe- ja kasvatustegevuse kavandamist, lapse arengu jälgimist ja dokumenteerimist ning koostööd lapsevanemate ja tugispetsialistidega.

Kasutatavad dokumendid, vormid ja mallid, nende täitmise põhimõtted ning töökorraldus on kirjeldatud lasteaia sisemistes juhendmaterjalides. Neid ajakohastatakse vastavalt vajadusele ja lasteaia kokkulepetele.

4.1.1. Õppeaasta tasandil

Sõnastatakse rühma üldised eesmärgid ja tegevussuunad.

4.1.2. Kuu tasandil

Kuuplaanis kavandatakse õppe- ja kasvatustegevuse peamised teemad, eesmärgid ning õppetegevuste üldised suunad. Planeerimisel arvestatakse laste huvide, arengutaseme, rühma eripära, aastaegade, tähtpäevade ning võimalike projektide ja ühisüritustega.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestatakse ka piirkonna kultuurilise eripäraga. Mulgimaa kultuuripärandit lõimitakse õppetegevustesse läbi rahvakalendri tähtpäevade, Mulgi pärimuspäevadel osalemise, Mulgi lipu heiskamise, õppekäikude (sh Mulgi Elamuskeskuse külastused), mulgikeelsete sõnade ja väljendite, laulude, tantsude, mängude ning kohaliku pärimuse tutvustamise. Nii toetatakse laste kodukoha identiteedi kujunemist ning väärtustavat suhtumist oma piirkonna kultuuri ja traditsioonidesse.

Kuuplaanis määratletakse:

- teemad ja alateemad;
- peamised õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid;
- valdkondade lõiming;
- planeeritud projektid ja ühistegevused;
- õppekäigud, üritused ja õuesõppe võimalused;
- laste huvidest ja algatustest lähtuvad tegevussuunad.

Kuuplaan loob aluse nädalaplaanide ja igapäevaste tegevuste paindlikuks kavandamiseks ning võimaldab teha vajadusel muudatusi vastavalt õppeprotsessi kujunemisele.

4.1.3. Projektõppe tasandil

Projektõpe on üks õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja läbiviimise viis, mis lähtub laste huvidest, küsimustest ja kogemustest.

Projektõppes:

- lähtutakse laste algatatud teemadest ja huvidest;
- püstitatakse uurimisküsimused;
- kavandatakse tegevused, mis toetavad avastamist, uurimist ja probleemide lahendamist;
- lõimitakse õppevaldkonnad, üldoskused ja õpitulemused terviklikuks õppimisprotsessiks.

Projektide ja ühiste ettevõtmiste kavandamisel kasutatakse laste ideid ja ettepanekuid, mis võivad kujuneda vestlustest, laste nõukogu aruteludest või laste igapäevastest huvidest.

Projekt võib kesta mõnest päevast mitme nädalani sõltuvalt teema sügavusest ja laste huvist. Projektõppe käigus kujuneb tegevuste sisu paindlikult ning täpsustub õppeprotsessi jooksul. Projektiteema kujunemine on oluline osa õppimisest. Õpetaja dokumenteerib õppimisprotsessi ja selle arengut ELIIS'is, et muuta nähtavaks laste ideede kujunemine, projekti edenemine ning toetada õppe- ja kasvatustegevuse analüüsimist ja edasist kavandamist.

Õppeaasta jooksul toimuvad projektide jagamise ja refleksiooni kohtumised vähemalt kaks korda aastas – novembris ja aprillis. Projektõpet rakendavad rühmad tutvustavad soovi korral vähemalt ühte projekti või õppimisprotsessi, et jagada kolleegidega häid praktikaid, inspireerida teisi ning toetada õpetajate vahelist koostööd ja professionaalset arengut. Refleksioon toetab õpetajate professionaalset arengut ning aitab kujundada ühist arusaama projektõppe rakendamisest lasteaias. Kõik õpetajad on oodatud kohtumistel osalema ning ühisest arutelust osa saama.

Projektõppe toetab laste ettevõtlikkust, koostööoskusi, probleemilahenduoskusi ja aktiivset osalemist õppimisprotsessis. Projektide kavandamisel ja läbiviimisel väärtustatakse laste küsimusi, ideid ja algatusi.

4.1.4. Nädala tasandil

Nädalaplaanis täpsustatakse nädala eesmärgid, konkreetsed tegevused, töövormid ning laste vajadustest ja huvidest lähtuvad kohandused. Õppetegevuste kavandamisel kasutatakse erinevaid töövorme, mida rakendatakse paindlikult kõikidel planeerimise tasanditel vastavalt laste vanusele, arengutasemele, huvidele ja õpieesmärkidele. Töövormidena kasutatakse näiteks tegevusi kogu rühmaga, tegevusi alagruppides, individuaalseid tegevusi, mängulist õpet, projektõpet, õuesõpet, loov- ja uurimistegevusi ning laste algatusest lähtuvaid tegevusi. Erinevate töövormide kasutamine toetab aktiivset õppimist, koostööoskusi, loovust ja individuaalset arengut.

Nädalaplaanis kavandatakse:

- õppetegevused ja mängulised tegevused;
- õppevaldkondade lõiming;
- väikeste gruppide tegevused;
- individuaalsed kohandused;

- õuesõpe ja liikumistegevused;
- projektõppest tulenevad tegevused;
- laste algatustest lähtuvad võimalused.

Nädalaplaan võimaldab õpetajal paindlikult reageerida laste huvidele, küsimustele ja õppeprotsessi kujunemisele.

4.1.5. Kavandamise ajastus

- Kuuplaan koostatakse eelneva kuu lõpus või kuu alguses.
- Nädalaplaan koostatakse eelneva nädala jooksul.
- Projektõppe tegevused kavandatakse vastavalt teema kujunemisele ning täpsustuvad õppeprotsessi käigus, lähtudes laste huvidest ja algatustest.
- Vajadusel tehakse plaanides muudatusi jooksvalt.

Joonis 4. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja läbiviimise tsükkel

4.2. Diferentseerimine ja väikesed grupid

Lasteaias lähtutakse põhimõttest, et lapsed on erinevad ning õpivad erineval viisil ja tempos. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestatakse laste vanust, arengutaset, huvisid, tugevusi ja individuaalseid vajadusi.

Diferentseerimise eesmärk on toetada iga lapse aktiivset osalemist, õppimisrõõmu ja eduelamuse kujunemist. Õpetaja kohandab tegevusi vastavalt lapse vajadustele ning loob võimalused õppimiseks lapsele sobival viisil.

Diferentseerimine võib väljenduda:

- tegevuse raskusastmes ja tempos;
- töövahendite ja materjalide valikus;
- juhendamise ja toe mahu;
- tegevuskeskkonna kohandamises;
- erinevate töövormide kasutamises.

Õppetegevustes kasutatakse paindlikult tegevusi kogu rühmaga, väikestes gruppides, paaris ja individuaalselt. Väikesed grupid võimaldavad õpetajal märgata paremini laste arengut, toetada suhtlemisotskusi ning pakkuda vajaduspõhist juhendamist ja tuge.

Oluliseks peetakse lapse tugevuste märkamist, valikuvõimaluste pakkumist ning lapse iseseisvuse, enesekindluse ja aktiivse õppija kujunemise toetamist. Vajadusel tehakse koostööd abiõpetaja, lapsehoidja, tugispetsialistide ja lapsevanemaga.

4.3. Õppeperioodi korraldus

Õppeaasta jooksul eristatakse:

- aktiivset õppe- ja kasvatustegevuse perioodi (üldjuhul septembri keskpaigast mai keskpaigani);
- paindlikumat perioodi koolivaheaegadel ja suvisel ajal.

Õppeaasta alguses kavandatakse lastehoiurühmades ning vajadusel nooremates lasteaia- või liitrühmades õppe- ja kasvatustegevust paindlikult, arvestades laste kohanemisperioodi. Sel ajal keskendutakse eelkõige lapse turvatunde kujunemisele, suhete loomisele, rutiinidega harjumisele ning üldoskuste arengule.

Aktiivsel õppeperioodil kavandatakse süsteemsemalt uusi teemasid, projekte ja eesmärgistatud õppetegevusi.

Paindlikumal õppe- ja kasvatustegevuse perioodil keskendutakse enam:

- mängule;
- õues viibimisele;
- õpitu kinnistamisele ja kordamisele;
- individuaalsele lähenemisele;
- vabamale õpikogemusele.

Õppeaasta jooksul võivad toimuda vabalt kulgemise päevad, mille eesmärk on toetada laste iseseisvust, valikuvabadust, sotsiaalset suhtlemist ja õpirõõmu.

Vabalt kulgemise päeval on lastel võimalus:

- liikuda erinevate rühmade ja tegevuskeskuste vahel;
- osaleda erinevates tegevustes vastavalt oma huvile;
- teha ettepanekuid päeva tegevuste kujundamiseks;
- osaleda otsuste tegemises ja tegevuste planeerimises.

Vabalt kulgemise päevad toetavad laste aktiivset osalust, koostööoskusi, iseseisvust ning lasteaiaülest suhtlemist ja kogukonnatunnet.

Hoiurühmast lasteaia rühma ülemineku toetamiseks korraldatakse kevadperioodil (aprill-mai) võimalusel tutvumispäevi, mille käigus saavad lapsed tutvuda uue rühma, keskkonna ja personaliga. Sujuv üleminek toetab lapse turvatunnet ja kohanemist uues keskkonnas.

4.4. Õpikeskkond ja õuesõpe

Õpi- ja kasvukeskkond on lapse arengut toetav vaimse, sotsiaalse, füüsilise ja digitaalse keskkonna kooslus. Keskkonna kujundamisel lähtutakse laste vanusest, huvidest, vajadustest ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest.

Õpikeskkonna loomisel teevad koostööd õpetaja, abiõpetaja, lapsehoidja, lapsed ja vajadusel lapsevanemad. Lastehoiurühmas, kus õpetajat ei ole, kujundab õpi- ja kasvukeskkonda lapsehoidja koostöös teiste lapse arengut toetavate töötajate ja lapsevanematega.

Vaimne ja sotsiaalne keskkond on hooliv, turvaline, koostöine ja kiusamisvaba. Füüsiline keskkond on paindlik, turvaline, mängu ja liikumist võimaldav ning toetab tegutsemist nii individuaalselt, paaris kui ka väikestes gruppides.

Digitaalset keskkonda kasutatakse õppimise rikastamiseks, loomiseks, uurimiseks ja dokumenteerimiseks. Digivahendite kasutamisel arvestatakse lapse vanust, arengutaset ja õppe-eesmärki.

Õppimine toimub:

- rühmaruumis,
- õues,
- kogukonnas.

Õpikeskkond on jaotatud erinevateks tegevus- ja mängukeskusteks, mis toetavad laste iseseisvat valikut ja tegutsemist. Õpikeskkond on:

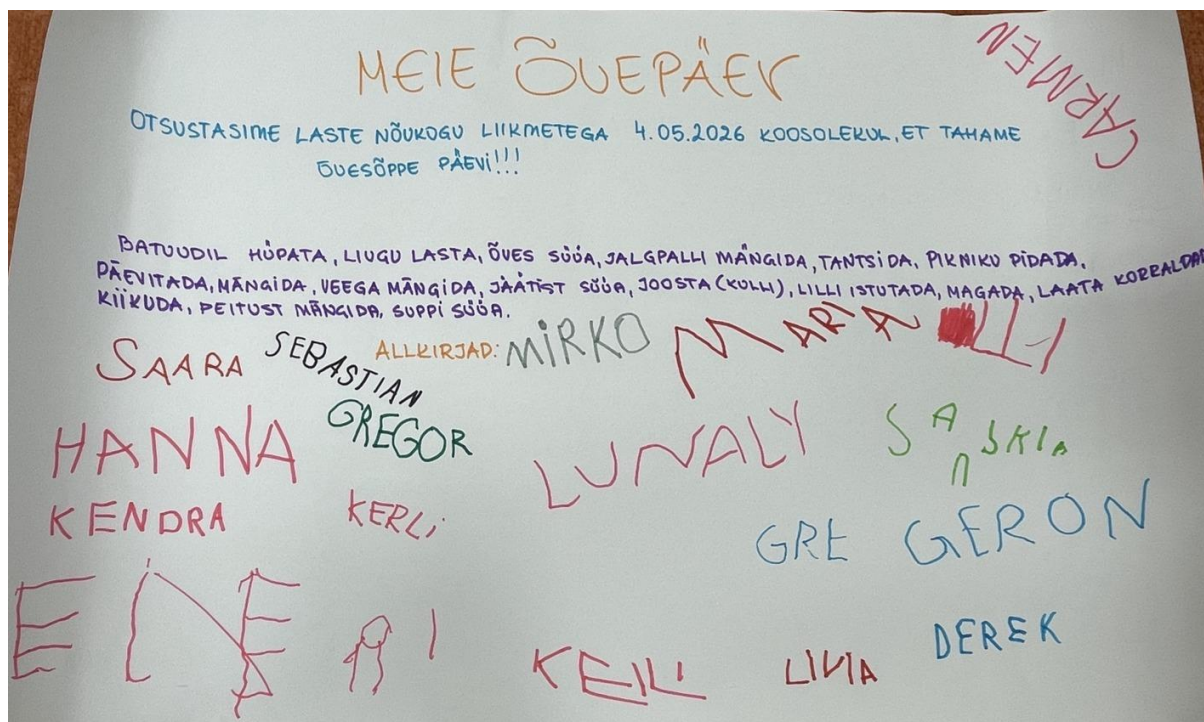
- turvaline,
- mitmekesine,
- lapse arengut toetav.

Õuesõpe on igapäevane osa õppimisest ning võimaldab lastel uurida, liikuda, kogeda ja rakendada õpitut loomulikus keskkonnas.

Liikumistegevused toimuvad võimalusel kõikidele vanuserühmadele regulaarselt õues, kasutades õuekeskkonna ja aastaegade mitmekesiseid võimalusi, sh talviseid liikumistegevusi.

4.4.1. Õuesõppepäev

Laste nõukogu ettepanekul korraldab iga rühm vähemalt ühe korra õppeaasta jooksul õuesõppepäeva, mille jooksul viiakse võimalusel suurem osa päeva tegevustest läbi õues.

Pilt 1. Laste Nõukogu kokkulepe

*Õuesõppepäeva idee sündis laste nõukogu arutelude tulemusena, kus lapsed jagasid oma mõtteid ja ettepanekuid õues õppimise ning ühistevõtte kohta.

Õuesõppepäeva eesmärk on toetada:

- õppimist vahetu kogemuse kaudu;
- liikumist ja tervislikke eluviise;
- looduse märkamist ja keskkonnateadlikkust;
- laste aktiivset osalemist ja õpirõõmu.

Õuesõppepäeva tegevused kavandatakse rühma laste vanust, huve ja ilmastikuolusid arvestades. Päeva võivad kuuluda mängulised õppetegevused, uurimine, liikumismängud, loovtegevused, ühine söömine õues ning projektõppest lähtuvad tegevused.

Rühmameeskond teavitab õuesõppepäeva toimumisest õppejuhti vähemalt üks nädal enne planeeritud tegevuste läbiviimist.

4.5. Digipädevus

Digipädevuse kujundamine on osa tänapäevasest õppe- ja kasvatustegevusest ning toetab lapse õppimist, loovust, suhtlemist ja probleemilahenduoskuste arengut. Digivahendeid kasutatakse eesmärgipäraselt, eakohaselt ja tasakaalustatult, arvestades lapse vanust, arengutaset ja heaolu.

Lasteaias kasutatakse eakohaseid digivahendeid ja -keskkondi, mis toetavad aktiivset õppimist, uurimist, loovust, koostööd ning probleemilahenduoskuste kujunemist.

Digivahendeid kasutatakse:

- õppimise ja projektide dokumenteerimiseks;
- uurimiseks ja avastamiseks;
- loov- ja õppetegevustes;
- robotika- ja programmeerimistegevustes;
- laste ideede ja kogemuste jäädvustamiseks.

Digipädevuse kujundamisel toetatakse laste:

- loovat ja uurivat mõtlemist;
- probleemilahenduoskust;
- koostöö- ja suhtlemisoskusi;
- digivahendite eesmärgipärasest kasutamist;
- teadlikkust digiturvalisusest.

Digivahendite kasutamisel peetakse oluliseks tasakaalu mängu, liikumise, vahetu suhtlemise ja kogemusõppega.

Lasteaias tegutseb digitehnoloogia ja robotika suunaline töörühm, mis toetab õpetajate ja laste digipädevuste arengut ning kaasaegsete õppevahendite teadlikku kasutamist õppe- ja kasvatustegevuses. Rühmad osalevad võimalusel erinevates digipädevust toetavates projektides ja ettevõtmistes, mis rikastavad õppetegevust ning toetavad laste aktiivset ja loovat õppimist.

Lasteaias kasutatakse digipädevuse kujundamiseks erinevaid eakohaseid digivahendeid, robotikavahendeid ja digitaalset õpikeskkondi, lähtudes laste arengutasemest, õppe eesmärkidest ning lasteaia võimalustest. Digivahendite valik täieneb ja uueneb vastavalt tehnoloogia arengule ning lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse vajadustele.

Õppija digipädevuse kujundamisel lähtutakse HTM-i digipädevuse juhendmaterjalidest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ning lapse digipädevuse arengu toetamisel kasutatakse

juhendmaterjalides esitatud 3-aastase ja 6–7-aastase lapse eeldatavaid üldoskusi õppija digipädevuse kontekstis.

4.6. Laste kaasamine ja osalus

Lasteaias väärtustatakse laste aktiivset osalemist õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel. Laste arvamusi, huvisid ja ettepanekuid kogutakse vestluste, hommikuringide, laste nõukogu ning igapäevaste tegevuste kaudu.

Laste ideedest lähtudes kavandatakse:

- mängu- ja õuetegevusi;
- projekte ja teemanädalaid;
- õppekäike ja ühiseid ettevõtmisi;
- mängukeskuste ja tegevuskeskkonna valikuid.

Lastele antakse võimalus:

- teha valikuid;
- avaldada arvamust;
- algatada tegevusi;
- osaleda ühiste kokkulepete loomisel.

Laste kaasamine toetab:

- algatusvõimet;
- koostööoskusi;
- vastutustunnet;
- eneseväljendust;
- aktiivse õppija kujunemist.

Lasteaia tegevustes kasutatakse erinevaid osalusvorme, mis toetavad laste ettevõtlikkust, koostööoskusi ja loovust. Lapsed võivad osaleda väikestes projektides, ühistevõimuses, ettevõtlikkust toetavates tegevustes ning lasteaia igapäevaelu kujundamises.

Laste algatusi toetatakse muu hulgas:

- pisiminifirma tegevuste kaudu;
- laste nõukogu tegevuste kaudu;
- seiklus- ja avastusõppe tegevustes;
- „Seikluste laeka“ tegevuste kaudu;
- projektõppes;
- vabalt kulgemise päevadel;
- ühiste sündmuste ja tegevuste kavandamisel.

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevust toetavad erinevad töörühmad, mille eesmärk on arendada koostööd, innovatsiooni, keskkonnateadlikkust, digipädevusi ning lapse arengut toetavaid tegevusi kogu lasteaias. Töörühmade tegevusse kaasatakse vajadusel erinevaid õppekohti ning ühistegevuste kaudu toetatakse kogu lasteaia ühtset õpikäsitust ja kogukonnatunnet.

Laste nõukogu kaudu kogutud ettepanekud võivad mõjutada õppe- ja kasvatustegevuste kavandamist, ühiste sündmuste korraldamist ning õpikeskkonna kujundamist. Laste osalemine otsustusprotsessides toetab demokraatlike väärtuste kujunemist, eneseväljendusoskust ja vastutustunnet.

5. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse eesmärk on toetada lapse terviklikku arengut, arvestades tema huve, vajadusi ja arengutempot ning luues eeldused edasiseks õppimiseks ja igapäevaelus toimetulekuks.

Meie õppe- ja kasvatustegevus lähtub riiklikust õppekavast, lasteaia arengukavast ning meie õpikäsitusest (MÕMMIK), kus keskmes on **laps kui aktiivne õppija**, kes õpib mängu, kogemuse ja koostöö kaudu. Lapsele luuakse võimalused uurida, katsetada, küsida, teha valikuid ning osaleda õppimise kavandamises vastavalt tema vanusele ja arengutasemele.

Meie jaoks on oluline, et laps:

- tunneb end lasteaias turvaliselt ja väärtustatuna;
- saab tegutseda iseseisvalt ja teha valikuid;
- õpib suhtlema, arvestama teistega ja tegema koostööd;
- saab avastada, katsetada ja küsimusi esitada;
- õpib märkama ümbritsevat ja hoolima keskkonnast;
- liigub igapäevaselt ning kujundab tervislikke harjumusi;
- väljendab ennast loovalt ja enesekindlalt;
- kasutab eakohaselt ka digivahendeid õppimise toetamiseks.

6. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED

Õppe- ja kasvatustegevus toetab lapse terviklikku arengut ning loob aluse teadlikult kavandatud ja eesmärgipärasele õppeprotsessile. Põhimõtted tulenevad lasteaia eesmärkidest ning toetavad õpikäsituse (MÕMMIK) rakendumist igapäevases pedagoogilises praktikas.

Lasteaias lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

Lapsekesksus (M – Mäng)

Õppe- ja kasvatustegevus lähtub lapse huvidest, vajadustest ja arengutasemest. Laps on aktiivne osaleja, keda kaasatakse valikute tegemisse ja tegevuste kavandamisse. Laste

arvamuste ja ettepanekute kogumiseks kasutatakse muuhulgas laste nõukogu, ühiseid arutelusid ja hommikuringe.

Mängulisus ja kogemusõpe (M – Mäng, Õ – Õpetamine)

Õppimine toimub läbi mängu, kogemuse, avastamise ja loova tegevuse.

Terviklik ja lõimitud õppimine

Õppetegevused on omavahel seotud ning toetavad erinevate valdkondade arengut.

Selgus ja eesmärgipärasus

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on selgelt sõnastatud ja lapse arengust lähtuvad.

Järjepidevus ja realistlikkus

Tegevused ja eesmärgid on kooskõlas ning arvestavad laste arengutaset ja kordamise vajadust.

Individaalsuse arvestamine ja diferentseerimine

Arvestatakse iga lapse arengutempot ja võimeid ning kohandatakse tegevusi vastavalt.

Koostöö ja meeskonnatöö (M – Meeskonnatöö, K – Kogukond)

Lapse arengut toetatakse koostöös õpetajate, tugispetsialistide ja lapsevanematega.

Turvalisus ja heaolu

Luuakse toetav keskkond, kus laps tunneb end turvaliselt ja väärtustatuna.

Väärtuskasvatus ja kultuuriline mitmekesisus

Kujundatakse hoolivust, sallivust ja austust ning väärtustatakse kultuuritraditsioone.

Keskkonnateadlikkus ja igapäevaoskused

Õppimine on seotud igapäevaেলuga ning kujundab vastutustunnet.

Õppija aktiivsus

Laps õpib tegutsedes, uurides ja katsetades.

Muutustele avatus ja innovatsioon (M – Muutused, I – Innovatsioon)

Õpetajad kasutavad kaasaegseid meetodeid ja on avatud uuendustele.

Kuidas laps õpib?

Laps õpib:

- mängu ja suhtlemise kaudu;
- matkimise ja vaatlemise kaudu;
- uurimise ja katsetamise kaudu;
- harjutamise ja kogemuse kaudu.

Õpetaja roll on olla lapse arengu toetaja ja suunaja ning luua arengut toetav keskkond.

7. LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED JA ARENGUTULEMUSED

Lapse arengu toetamisel lähtutakse riiklikus õppekavas kirjeldatud üldoskustest ja õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade arengutulemustest. Üldoskused kujunevad kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu ning toetavad lapse terviklikku arengut.

Lapse üldoskused on:

- mänguoskused;
- tunnetus- ja õpioskused;
- sotsiaalsed oskused;
- eneseregulatsiooni oskused.

7.1. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad

Õppe- ja kasvatustegevus toimub riiklikus õppekavas sätestatud valdkondade kaudu:

- mina ja keskkond;
- keel ja kõne;
- matemaatika;
- kunst;
- muusika;
- liikumine.

Valdkondi käsitletakse lõimitult ning õppetegevused kavandatakse tervikliku õppeprotsessina, lähtudes laste huvidest, arengutasemest ja igapäevastest kogemustest.

Õppimine toimub mängu, uurimise, liikumise, suhtlemise ja praktilise tegevuse kaudu.

Kuni kolmeaastaste laste puhul keskendutakse üldoskuste toetamisele ja arengutulemused esitatakse üldoskuste põhiselt. Kolmeaastase lapse puhul kirjeldatakse eeldatavad üldoskused.

Kuue- kuni seitsmeaastase lapse puhul kirjeldatakse eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade arengutulemused.

Lapse eeldatavad üldoskused ja arengutulemused on esitatud õppekava lisades vastavalt lapse vanusele.

Lisades kirjeldatakse:

- kuni 3-aastase lapse eeldatavaid üldoskusi;
- 3–7-aastaste laste eeldatavaid üldoskusi vanuseastmeti;
- 6–7-aastase lapse eeldatavaid arengutulemusi õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades.

Lisa 5 (üldoskuste ja valdkondade eeldatavad tulemused vanuseti) on õppekava lahutamatu osa ning neid ajakohastatakse vastavalt kehtivale riiklikule õppekavale, HTM juhendmaterjalidele ning lasteaia pedagoogilistele kokkulepetele.

7.2. Kolmeaastase ja kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused

Lapse arengu toetamisel lähtutakse riiklikus õppekavas kirjeldatud üldoskustest ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade arengutulemustest.

Üldoskused on:

- mänguuskused;
- tunnetus- ja õpioskused;
- sotsiaalsed oskused;
- eneseregulatsiooni oskused.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi tegevuste kaudu, lõimides erinevaid valdkondi ja kasutades mitmekesiseid õppeviise. Kuni kolmeaastaste laste puhul esitatakse arengutulemused üldoskuste põhisel.

7.2.1. Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus ja loomulik õppimisviis. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, harjutab ning rakendab uusi oskusi, õpib suhtlema ja koostööd tegema ning sobival viisil enda tundeid ja soove väljendama. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kolmeaastane laps:

- suudab väikeses grupis mängule keskenduda;
- kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid;
- jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut;
- sooritab iseseisvalt mitu omavahel loogiliselt seotud mängulist toimingut;
- kutsub kaaslasi oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga;
- suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu;
- suudab järgida lihtsamaid mängureegleid.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- suudab mängule keskenduda;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid;
- rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi;
- näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja loovust;
- algatab mängu ja arendab mängu sisu;
- täidab mängudes erinevaid rolle;
- suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- tunneb rõõmu võidust ja suudab hakkama saada kaotusega.

7.2.2. Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskus on oskus tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskus on lapse suutlikkus oma tunnetusprotsesse õppimise eesmärgil kasutada – hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kolmeaastane laps:

- tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meeltega;
- suudab huvipakkuvale tegevusele vastavalt oma arengutasemele keskenduda;
- mõistab lihtsamat kõnet;
- valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara;
- väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses;
- suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele;
- oskab leida võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid tunnuseid;
- oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada;
- suudab järgida lihtsat juhust;
- oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda;
- saab kuuldest aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhust või korraldust;
- esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada;
- oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada;
- saab aru lihtsamatest seostest, tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades;
- kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.

7.2.3. Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsed oskused on oskused teistega suhelda, tajuda iseennast ja kaaslasi, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda koostoimet võimaldavatest eetilistest tõekspidamistest.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kolmeaastane laps:

- oskab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu kirjeldada;
- on huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada;
- osaleb täiskasvanuga ühistevustes;
- saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest;
- loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos;
- jagab mõnikord asju ka teistega;
- algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust;

- oskab väljendada oma vajadusi ja soove.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda;
- püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi;
- teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi;
- järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides;
- suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.

7.2.4. Eneseregulatsiooni oskused

Eneseregulatsiooni oskused on oskused, mis võimaldavad suunata oma tähelepanu, kasutada töömälu, pidurdada hetkeimpulsse ning kavandada oma käitumist vastavalt olukorrale. Eneseregulatsiooni oskused võimaldavad lapsel olukordadele paindlikult reageerida, erinevaid seoseid märgata ja lahendusi leida.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kolmeaastane laps:

- tuleb toime vanematest eemalolekuga;
- tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga;
- suudab täiskasvanu toel lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada;
- suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega;
- saab suures osas hakkama igapäevase eneseteenindamisega;
- paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- suudab oma emotsioone kirjeldada ning sobival viisil väljendada;
- kavandab, algatab ja korraldab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni;
- suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda;
- oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- oskab täiskasvanu toel vajadusel kasutada vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi;
- saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

7.3. Kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused lõimitud õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse erinevaid valdkondi.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused esitatakse kuues valdkonnas:

- mina ja keskkond;
- keel ja kõne;
- matemaatika;
- kunst;
- muusika;
- liikumine.

7.3.1. Valdkond *Mina ja keskkond*

Valdkond *Mina ja keskkond* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- toetada last iseenda ja ümbritseva keskkonna tundma õppimisel ja mõistmisel;
- suunata last ümbritsevat keskkonda mängu ja igapäevatoimingute kaudu märkama, uurima ja kogema;
- suunata last küsimusi esitama, probleeme püstitama, teemakohaselt arutlema, vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeldusi tegema;
- suunata last keskkonda hoidvalt ja turvaliselt käituma ning materjale ja vahendeid säästlikult kasutama;
- suunata last keskkonda, enda ja kaaslaste kultuuri ja traditsioone ning tervist väärtustama;
- suunata last märkama ja mõistma sotsiaalse keskkonna, loodus-, tehis ning digikeskkonna erinevusi.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- oskab tutvustada ja kirjeldada iseennast, enda omadusi ning huvisid;
- oskab nimetada kehaosade nimetusi, teab nende vajalikkust ja mille poolest erinevad privaatsed kehaosad teistest;
- oskab kirjeldada oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid ameteid;
- oskab nimetada Eesti riiklikke sümboleid, rahva- ja kultuuritraditsioone ning olulisemaid kultuuritegelasi;
- saab aru, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused ja kultuuritraditsioonid;
- oskab ebameeldivates või ebaturvalistes olukordades turvaliselt käituda ning vajadusel abi kutsuda;
- oskab kirjeldada, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist ning teab, kuidas oma tervist hoida;
- oskab selgitada, mida on vaja teha selleks, et hoida hammaste tervist;

- oskab selgitada, miks on oluline järgida igapäevaelus isikliku hügieeni põhimõtteid;
- märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt;
- tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust;
- oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites;
- oskab kirjeldada loodusnähtusi ja selgitada ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest;
- oskab kirjeldada võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate tegevustega ja olukordadega;
- oskab liikluses ohutult käituda;
- oskab kirjeldada, tervisliku ja mitmekesine toitumise põhimõtteid ning teab, miks need on olulised tervise hoidmisel;
- oskab selgitada, miks piisav puhkamine, uni ja kehaline aktiivsus on olulised tervise hoidmisel;
- oskab kirjeldada, miks vägivald ja kiusamine ei ole lubatud käitumine;
- oskab selgitada raha otstarvet;
- teab digitehnoloogia ja interneti turvalise ja eesmärgipärase kasutamise põhimõtteid ning oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas;
- oskab digivahendeid eesmärgipäraselt, heaperemehelikult ja loovalt kasutada ning juhtida lihtsamaid robotikaseadmeid.

7.3.2. Valdkond *Keel ja kõne*

Valdkond *Keel ja kõne* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- luua lapsele võimalused keelt kuulata ja aktiivselt kasutada õppe- ja kasvatustegevustes ja igapäevatoimingutes, arvestades lapse keeleoskuse taset ja vanust;
- luua lapsele võimalusi eesti keele, oma emakeele ja teiste keelte ning kultuuridega tutvumiseks;
- pöörata tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele kasutades miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi, liikumist ja näitlikke vahendeid;
- suunata last õpitut kordama erinevates kontekstides, olukordades ja suhtlussituatsioonides, sealhulgas väljaspool lastehoidu ja lasteaeda;
- õpetada last suhtlemisel keele- ja kõnevahendeid kasutama;
- suunata last ettelugemise, raamatu illustratsioonide vaatamise, jutustamise, dramatiseerimise, joonistamise, oma raamatute koostamise kaudu kirjandust mõistma ja hindama;
- toetada lapse lugemishuvi ja lugemis- ning kirjutamisvalmiduse kujunemist žanriliselt mitmekesiste ja pildirikaste raamatute ettelugemise ning õppe- ja mänguvahendite, sealhulgas meediumide ja digivahendite kasutamise kaudu;
- toetada lapse huvi ja väärtushinnangute kujunemist suulise ja kirjaliku kultuuripärandi kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
- saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- oskab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- oskab jutustada pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, anda edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendada seejuures oma ja teiste tegelaste tundeid;
- kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
- oskab oma kõnes ning etteöeldud sõnade kordamisel hääldada õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- tunneb tähti, suudab lugeda kokku 1–2-silbilisi sõnu;
- oskab kirjutada 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega;
- teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane eesti keelt teise keelena kõnelev laps:

- mõistab tuttavalt teemal ja igapäevasuhtluses kasutatavat eesti keelset kõnet;
- tunneb ära ja mõistab õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnu ja keelelisi konstruktsioone ning kasutab neid oma kõnes;
- saab aru õpitud sõnavara piires korraldusest, mis on vajadusel žesti või viiepega toetatud, ja toimib vastavalt;
- saab aru lihtsast küsimusest ning vastab õpitud sõnavara ja grammatiliste konstruktsioonide piires;
- kasutab kõnes sobivaid eestikeelseid viisakusväljendeid;
- suudab korrata võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viiepega toetatud erineva häälikupikkusega sõnu;
- tunneb eesti keele tähestikku, suudab kokku lugeda 1–2-silbilisi sõnu;
- oskab kirjutada vähemalt 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega;
- teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

7.3.3. Valdkond *Matemaatika***Valdkond *Matemaatika* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:**

- suunata last matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes märkama, ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama, esemeid järjestama, rühmitama ja loendama ning nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama;
- suunata last ajas ja ümbritsevas keskkonnas orienteeruma ning vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks kasutama;

- seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid – kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- toetada lapse üldistamisoskuse kujunemist ja erinevate mõistete omandamist läbi objektide sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- oskab määrata esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotada esemeid hulkadesse, arvestades samaaegselt kahte tunnust;
- oskab võrrelda hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;
- oskab 12 piires loendamise teel kindlaks teha esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust, tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- oskab liita ja lahutada viie piires ning tunneb märke +, –, =;
- oskab koostada kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
- oskab järjestada kuni viiete esete suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
- oskab kasutada õigesti mõisteid *eile, täna, homme, enne, praegu, varem-hiljem, noorem-vanem*;
- orienteerub ruumis, õuealal ja paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes – all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal;
- oskab määrata kellaega täistundides;
- oskab nimetada nädalapäevi, kuid, aastaaegu õiges järjestuses;
- oskab nimetada oma sünnikuud ja -päeva;
- teab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja seda, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
- oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk, nöör vms);
- tunneb ära ringi, kolmnurga, nelinurga, kera ja kuubi ning oskab neid kirjeldada;
- märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua.

7.3.4. Valdkond Kunst

Valdkond Kunst õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- luua lapsele võimalused kogeda elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning väljendada end visuaalselt;
- toetada lapse loovat eneseväljendust, katsetamist ja lahenduste leidmist;
- luua lapsele võimalused erinevate materjalidega tutvumiseks, nende tunnetamiseks ning omaduste tundma õppimiseks ja kasutamiseks, kombineerides olemasolevaid oskusi uutega;
- luua lapsele võimalused esteetilise kunsti, visuaalse kultuuri ja kultuuripärandi kogemiseks;

- seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud kunstiga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid – kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- oskab leida ümbritseva vaatlemisel detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud ja isikupärasel viisil;
- oskab mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutlusvõimet;
- kasutab erinevaid vahendeid ja võtteid ohutult ning sihipäraselt;
- oskab esitleda oma kunstitööd ja arutleda kaaslaste kunstitööde üle;
- oskab kavandada ja teostada kaaslastega ühist kunstitööd;
- vaatlleb kunstiteoseid ja oskab kogetust vestelda;
- kasutab kunsti õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel;
- oskab luua digitaalset sisu (näiteks foto, heli, video).

7.3.5. Valdkond Muusika

Valdkond Muusika õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- luua lapsele võimalused tunda rõõmu laulmisest, liikumisest, muusika kuulamist, pillimängust ja ühisest musitseerimisest;
- julgustada last kasutama oma kujutlusvõimet musitseerimisel, muusikast vestlemisel ning muusikalisel liikumisel, toetada last oma mõtete ja tunnete väljendamisel läbi muusikalise tegevuse;
- luua lapsele võimalused erinevate muusikaliste väljendusvormide ja pärimusliku muusika kogemiseks;
- tutvustada lapsele Eesti muusikalist pärandit.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- oskab laulda eakohaseid laule kaaslastega ja üksi;
- suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
- oskab mängida eakohastel pillidel õpitud lauludele, riimidele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge üksi ja koos kaaslastega;
- oskab liikuda vastavalt muusika rütmile ja meeleolule;
- oskab tantsida eakohaseid tantse üksi ja koos kaaslastega;
- oskab väljendada ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu, kasutades liikumisel erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid.

7.3.6. Valdkond Liikumine

Valdkond Liikumine õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- luua lapsele tingimused ja võimaldada aktiivset tegutsemist üksi ja rühmas, et laps tunneks rõõmu igapäevasest liikumisest erinevates keskkondades ja tingimustes;
- rikastada lapse tegevusvõimalusi erinevate arendavate liikumistegevustega;
- suunata lapse üld- ja peenmotoorika, põhiliikumiste ja kehaliste võimete arengut läbi erinevate liikumistegevuste, spordialade ja tantsu;
- suunata last igapäevastes käelistes tegevustes ja harjutustes sooritamisel kasutama mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses domineerivat kätt;
- tagada lapse liikumisoskuste ja kehaliste võimete arengut igapäevaste liikumist nõudvate tegevuste (näiteks matkade, vaba aja mängude, jalutuskäikude) ja juhendatud eakohaste liikumistegevuste kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- suudab pingutada ja keskenduda sihipärasele kehalisele tegevusele;
- peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutus- ja mängureeglitest, valib liikumiseks ja mängudeks sobivad paigad ja vahendid;
- sooritab põhiliikumisi pingevalt nii, et liigutused on koordineeritud;
- oskab sooritada osavust, vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi;
- suudab säilitada tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- oskab sooritada harjutusi õpetaja selgituste järgi ja ise harjutusi ette näidata;
- oskab sooritada koos kaaslasega rütmiliikumisi;
- oskab liikuda vastavalt rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- oskab kasutada liikumisel erinevaid vahendeid;
- oskab mängida erinevaid liikumis- ja sportlike elementidega mängu;
- oskab nimetada erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi ja spordialasid.

8. LAPSE ARENGU HINDAMINE

8.1. Üldsätted

Lapse arengu hindamine on järjepidev osa õppe- ja kasvatusprotsessist, mille eesmärk on mõista lapse individuaalsust, märgata tema tugevusi ja arenguvajadusi, selgitada välja võimalik toevajadus ning kavandada lapse arengut toetavat õppe- ja kasvatustegevust koostöös lapse ja vanemaga.

Lapse arengut jälgitakse ja analüüsitakse igapäevatoimingutes, vabamängus ning õppe- ja kasvatustegevustes. Hindamisel lähtutakse lapse eeldatavatest arengutulemustest üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades.

Vanemale tutvustatakse lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust ning antakse tagasisidet lapse arengust.

8.2. Hindamise põhimõtted

Lapse arengu hindamisel:

- lähtutakse lapse individuaalsest arengust ning lapsi omavahel ei võrrelda;
- väärtustatakse lapse tugevusi, pingutusi, saavutusi, huvisid ja arengupotentsiaali;
- märgatakse võimalikult varakult nii lapse toevajadust kui ka andekust;
- hinnatakse nii õppimise protsessi kui ka saavutatud arengutulemusi;
- väärtustatakse lapse aktiivsust, algatust ja osalust.

8.3. Hindamise korraldus

Lapse arengu jälgimisel, hindamisel ja dokumenteerimisel lähtutakse lasteaia arengumapi põhimõtetest (**lisa 4**) ning kasutatakse vanuse- ja valdkonnapõhiseid arengutulemusi (**lisa 5**).

Lastehoiurühmas toimub lapse arengu põhjalikum hindamine pärast kohanemisperioodi (**sõltuvalt lapsest üldjuhul 2–3 kuud**). Hindamisel lähtutakse lapse üldoskustest ja igapäevasest toimetulekust.

Lasteaiarühmas viiakse lapse arengu põhjalikum hindamine läbi **1. novembriks**. Kui laps liitub rühmaga õppeaasta jooksul või vahetult enne hindamise tähtaega, toimub hindamine pärast kohanemisperioodi (**sõltuvalt lapsest üldjuhul 4–6 nädalat**).

Kohanemise kestus on individuaalne ning hindamise läbiviimisel arvestatakse lapse kohanemist ja õpetaja võimalust jälgida lapse arengut ning toimetulekut erinevates igapäeva mängu- ja õpistsituatsioonides.

Novembris toimuvad vajadusel arengu- ja koostöövestlused lapsevanematega, kus antakse tagasisidet lapse arengust ning lepitakse kokku edasised tegevused lapse arengu toetamiseks.

Kevadel analüüsitakse lapse arengus toimunud muutusi ning vajadusel täpsustatakse arengukirjeldust ja arengueesmärke. Koolieelikutele koostatakse koolivalmiduskaart.

Vanuseti hindamise alused

- Lastehoiu rühmad (1,5–3 a)
hindamine toimub üldoskuste ja igapäevase toimetuleku põhjal;
- 3–4-aastased lapsed
hindamine toetub käsiraamatule „Mina juba oskan“;
- 5-aastased lapsed
hindamine toimub LAHE testi alusel;
- 6–7-aastased lapsed (koolieelikud)
hindamine toimub riikliku õppekava eeldatavate arengutulemuste alusel;
- toetava infona kasutatakse tugispetsialistide koolivalmiduse hindamist.

Lasteaias on väljatöötamisel ja arendamisel lasteaias enda arenguhindamise mäng „Mõmmik avastusretkel“, mille eesmärk on toetada lapse arengu märkamist ning üldoskuste hindamist loomulikes mängu- ja õpituatsioonides.

Hindamise korraldus ja kasutatavad hindamismeetodid peavad olema õpetajatele arusaadavad, eesmärgipärased ning igapäevatoos rakendatavad. Hindamisel välditakse liigset dokumenteerimise koormust ning keskendutakse lapse arengu toetamiseks olulisele teabele.

8.3.1. Kuidas andmeid kogutakse?

Lapse arengu kohta kogutakse andmeid mitmekülgsete meetodite abil:

- igapäevane **vaatlus** (mängus, tegevustes, suhtluses);
- lapse **tegevuste ja tööde analüüs**;
- lapse **eneseväljendus ja arutelud**;
- **hindamisvahendid** (nt LAHE test, „Mina juba oskan“);
- **tugispetsialistide hinnangud**;
- **arenguveestlused lapsevanemaga**;
- dokumenteerimine **e-õppepäevikus ja arengumapis**.

8.3.2. Kuidas andmeid kasutatakse?

Kogutud andmeid kasutatakse:

- õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel;
- tegevuste kohandamisel vastavalt lapse vajadustele;
- lapse individuaalse arengu toetamisel;
- koostöös lapsevanemaga kokkulepete tegemisel;
- tugivajaduse märkamisel ja toe korraldamisel;
- koolivalmiduse hindamisel.

8.4. Arengumapp ja lapse arengu dokumenteerimine

Lapse arengut dokumenteeritakse ja analüüsitakse järjepidevalt kogu lasteaiaperioodi vältel. Arengumapp koondab lapse arengut kajastava teabe ning võimaldab jälgida lapse arengut ja selles toimunud muutusi.

Arengumapp sisaldab:

- lapse üldandmeid;
- lapsevanema täidetud tutvumisküsimustikku;
- lapse töid ja loomingut (nt „See olen mina“, „Minu pere“, käe- ja jalajäljed, joonistused);
- lapse eneseväljendust ja mõtteid (nt „Räägi mulle“, „Unistame natuke“);
- lapse arengu vaatluslehti ja analüüse;
- individuaalse arengu jälgimise kaarti (IAJK);

- arengu- ja koostöövestluste kokkuvõtteid;
- koolieelikul koolivalmiduskaarti.

Arengumapi täitmisel arvestatakse lapse vanust ning lasteaia arengumapis kokkulepitud dokumentide täitmise sagedust. Arengumapp täieneb järjepidevalt kogu lapse lasteaiaperioodi jooksul ning võimaldab jälgida lapse arengut, märgata muutusi ja säilitada järjepidevust lapse arengu toetamisel.

Individuaalse arengu jälgimise kaart (edaspidi IAJK) koostatakse igal õppeaastal lapse arengu hindamise tulemuste põhjal. IAJK-s kirjeldatakse lapse tugevusi ja arenguvajadusi ning seatakse eesmärgid lapse edasise arengu toetamiseks. Uute eesmärkide seadmisel arvestatakse lapse varasema arengu ja eelnevalt seatud eesmärkidega.

Vajadusel kajastatakse IAJK-s tugispetsialistide tähelepanekuid ning lapse arengu toetamiseks tehtud kokkuleppeid.

Lapse arengut puudutava teabe dokumenteerimisel kasutatakse arengumappi, ELIIS'i keskkonda ning lasteaias kokkulepitud vorme ja malle vastavalt dokumendi eesmärgile.

8.5. Koostöö lapse arengu toetamisel

Lapse arengut toetatakse koostöös:

- lapsevanematega,
- tugispetsialistidega,
- rühma meeskonnas;
- vajadusel lasteaia juhtkonnaga.

Koostöö põhineb:

- avatusel,
- usaldusel,
- regulaarsel infovahetusel;
- ühistel kokkulepetel.

Vajadusel kaasatakse lapse arengu toetamise protsessi juhtkond ning teised võrgustiku osapooled. Koostöö eesmärk on tagada lapse arengut toetav järjepidev ja ühisel kokkuleppel toimiv tegevus.

Vajadusel korraldatakse lapse arengu toetamiseks võrgustikukohtumine. Kohtumise eesmärk on koondada lapse arengut toetavad osapooled, jagada tähelepanekuid ning leppida kokku edasised tegevused lapse heaolu ja arengu toetamiseks.

Kohtumise kutsub üldjuhul kokku tugiteenuste koordineerija (edaspidi *TUKO*), kes koordineerib koostööd lapsevanema, rühma meeskonna, tugispetsialistide, juhtkonna ja

vajadusel teiste võrgustiku osapoolte vahel. Kohtumise kokkulepped dokumenteeritakse protokollis või kokkuleppevormina õppekava **lisa 9**.

8.6. Arengu- ja koostöövestlused

Lastehoius lapsehoidja või õpetaja ja lasteaia õpetaja viib lapse arengu toetamiseks vajadusel vanemaga läbi arenguvestluse, kus:

- annab vanemale tagasisidet lapse arengust, sealhulgas arengust üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuste valdkondades;
- vanem esitab seisukohti ja ootusi lapse arengu suhtes;
- lepitakse kokku mõlema osapoolle edasised tegevused lapse arengu toetamiseks.

Arenguvestlusel jagatakse vanemaga lapse arengu hindamise tulemusi, selgitatakse omapoolseid plaane lapse arengu toetamiseks ja seda, mida vanemad saaksid kodus teha. Arenguvestlusel tehakse kokkuvõtte aasta jooksul saavutatust ja seatakse sihid järgmiseks aastaks.

Arenguvestluse tulemuste dokumenteerimisel peab kaitsma isikuandmeid avaliku teabe seaduses ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (isikuandmete kaitse üldmäärus) sätestatud korras.

8.6.1. Arengu- ja koostöövestluse eesmärk

- anda lapsevanemale sisuline ja terviklik ülevaade lapse arengust ning õppimise tulemustest;
- märgata ja esile tuua lapse tugevused ning arenguvajadused;
- toetada lapse heaolu ja toimetulekut rühmas;
- võimaldada lapsevanemal esitada oma seisukohti ja ootusi lapse arengu suhtes;
- leppida kokku mõlema osapoolle edasised tegevused lapse arengu toetamiseks;
- tugevdada koostööd lapsevanema ja lasteaia vahel.

8.6.2. Arengu- ja koostöövestlusel osalejad

- rühma õpetaja(d);
- lapsevanem(ad).

Vajadusel kaasatakse:

- tugispetsialistid (nt eripedagoog, logopeed, mänguterapeut jt).

8.6.3. Toimumise aeg ja sagedus

- Arengu- ja koostöövestlused toimuvad üldjuhul **vähemalt üks kord õppeaastas**.
- Vajadusel viiakse vestlusi läbi sagedamini, lähtudes lapse vajadustest.
- Vestlused toimuvad kokkuleppel lapsevanemaga sobival ajal.

8.6.4. Teavitamine ja korraldus

Arengu- ja koostöövestluste toimumise ajad lepatakse kokku lapsevanematega ning neist teavitatakse e-päeviku kaudu.

Lapsevanemaid teavitatakse vestluste aegadest üldjuhul **vähemalt kaks nädalat ette**, et võimaldada osalemiseks sobiva aja planeerimine.

Vestluste ajad kavandatakse nii, et on tagatud rühma igapäevane toimimine ning laste turvalisus ja heaolu. Vajadusel korraldatakse töö rühmas ümber, et tagada piisav täiskasvanute olemasolu laste juures.

Vestluste läbiviimisel arvestatakse, et õpetaja saab keskenduda vestlusele ning samal ajal on tagatud laste kvaliteetne juhendamine rühmas.

8.6.5. Arengu- ja koostöövestlusel käsitletakse:

- lapse arengut erinevates valdkondades;
- lapse oskusi, teadmisi ja käitumist;
- lapse huvisid ja tugevusi;
- lapse toimetulekut rühmas;
- lapse heaolu ja suhted kaaslastega;
- kokkuleppeid edasiseks tegevuseks.

Vestlus põhineb:

- õpetaja igapäevastel vaatlustel;
- dokumenteeritud õppe- ja kasvatustegevusel;
- lapse töödel ja arengumapil.

8.6.6. Seos õppe- ja kasvatustegevusega

Arengu- ja koostöövestlus on osa lapse arengu hindamise protsessist.

Vestluste käigus saadud teavet kasutatakse:

- õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel;
- tegevuste kohandamisel lapse vajadustest lähtuvalt;
- lapse individuaalse arengu toetamisel;
- koostöö arendamisel lapsevanemaga.

8.7. Dokumenteerimine ja analüüs

Õppe- ja kasvatustegevus dokumenteeritakse e-õppepäevikus (ELIIS,) viisil, mis toetab õppeprotsessi järjepidevust, läbipaistvust ja lapse arengu jälgimist.

Pedagoogiline dokumenteerimine on osa õppe- ja kasvatustegevusest, mille eesmärk on teha nähtavaks lapse õppimine, areng, kogemused ja osalus. Dokumenteerimine toetab õpetaja teadlikku kavandamist, lapse arengu mõtestamist ning koostööd lapsevanemaga. Dokumenteerimine ei ole eesmärk omaette, vaid vahend lapse õppimise ja arengu toetamiseks. Dokumenteerimine peab olema eesmärgipärane, arusaadav ja õpetaja igapäevatööd toetav. Dokumenteerimisel eristatakse igapäevast, perioodilist ja vajaduspõhist dokumenteerimist.

8.7.1. Dokumenteerimise põhimõtted

Dokumenteerimisel lähtutakse põhimõttest, et oluline ei ole ainult see, **mida tehti**, vaid ka see, **kuidas laps õppis ja milline oli tema osalus**.

Dokumenteerimisel:

- kirjeldatakse toimunud tegevusi sisuliselt, mitte ainult loeteluna;
- tuuakse esile laste aktiivsus, osalus ja algatused;
- seotakse tegevus püstitatud eesmärkidega;
- vajadusel tuuakse välja laste mõtted, küsimused ja tähelepanekud.

8.7.2. Dokumenteerimise ajastus ja sagedus

- Õppe- ja kasvatustegevused dokumenteeritakse **igapäevaselt**.
- Kirjed tehakse **võimalusel samal päeval pärast tegevuste toimumist**, et tagada täpsus ja sisukus.
- Pikemate projektide puhul kajastatakse tegevusi **järjepidevalt protsessi jooksul**, mitte ainult lõpptulemusena.

8.7.3. Dokumenteerimise sisu

Dokumenteerimisel kajastatakse:

- tegevuse sisu ja kulg;
- kasutatud meetodid ja tööviisid;
- laste osalus ja õppimisprotsess;
- seos eesmärkidega;
- vajadusel erisused või laste algatused.

Välditakse ainult tegevuste loetlemist (nt „joonistasime“, „tegime töölehte“), vaid kirjeldatakse, mida laps tegevuse käigus õppis.

Dokumenteerimisel välditakse liigset ümberjutustamist ning keskendutakse lapse õppimise, osaluse ja arengu seisukohalt olulisele.

8.7.4. Päevakirjelduste ja refleksiooni põhimõtted

Päevakirjeldused ja refleksioon toetavad õpetaja teadlikku pedagoogilist tegevust ning aitavad märgata laste õppimist, huvisid ja arengut. Päevakirjeldus ei pea olema kindlas vormis, kuid see peaks toetama õppimisprotsessi mõtestamist ja edasiste tegevuste kavandamist.

Dokumenteerimisel peetakse oluliseks märgata:

- mida lapsed kogesid, uurisid või õppisid;
- millised laste mõtted, küsimused või algatused esile kerkisid;
- kuidas lapsed tegutsesid, suhtlesid või probleeme lahendasid;
- kuidas õpetaja laste õppimist toetas;
- millest võiks edasi liikuda.

Päevakirjelduse väärtus ei sõltu selle pikkusest, vaid sellest, kuivõrd see aitab mõtestada laste **õppimist ja toetab edasist pedagoogilist kavandamist.**

8.7.5. Dokumenteerimise praktilised kokkulepped

Dokumenteerimise eesmärk on toetada lapse õppimise märkamist, õppeprotsessi järjepidevust ning õpetaja teadlikku kavandamist.

Dokumenteerimisel lähtutakse põhimõttest, et sissekanne oleks:

- sisuline;
- lühike ja arusaadav;
- seotud õppimise või lapse arenguga.

Igapäevases dokumenteerimises ei eeldata kõikide tegevuste üksikasjalikku kirjeldamist.

Dokumenteerimisel peetakse oluliseks:

- laste osalust ja aktiivsust;
- laste mõtteid ja algatusi;
- õppimise protsessi;
- õpetaja tähelepanekuid edasise kavandamise jaoks.

Dokumenteerimise vorm võib rühmiti erineda, kuid kogu lasteaia lähtutakse ühistest põhimõtetest.

Dokumenteerimise eesmärk on toetada lapse õppimise märkamist, õppeprotsessi järjepidevust ning õpetaja teadlikku kavandamist. Dokumenteerimisel lähtutakse põhimõttest, et kirjed oleksid sisulised, arusaadavad ja lapse arengut toetavad.

Tabelis 1 on kirjeldatud lasteaia peamised dokumenteerimise vormid ja kokkulepped.

Dokumenteermise liik	Mida kajastatakse?	Kuhu kantakse?	Sagedus
 Igapäevane märkamise info	lapse huvid, algatused, suhtlemine, mäng, õppimise hetked	e-päevik, õpetaja märkmed	vajaduspõhiselt
 Õppetegevuse dokumenteermine	tegevuse sisu, laste osalus, eesmärkidega seos	e-päevik	igapäevaselt või vastavalt kokkuleppele
 Arengumapp	lapse tööd, mõtted, vaatluslehed, arenguveestluse kokkuvõtted	arengumapp	õppeaasta jooksul
 Arenguveestluse kokkuvõte	lapse tugevused, arenguvajadused, kokkulepped perega	kokkulepitud vorm	vähemalt kord õppeaastas või vajadusel
 Koolivalmiduskaart	koolimineva lapse üldoskused ja valdkondlikud arengutulemused	e-päevik / EHIS	kevadel
 Tugivajaduse märkamine	tähelepanekud, kokkulepped, rakendatud tugi	individuaalse arengu jälgimise kaart	vajaduspõhiselt

Tabel 1. Dokumenteermise vormid ja kokkulepped

Lapse arengu toetamine ja dokumenteermine toimub koostöös kogu rühma meeskonnaga. Olulist rolli lapse igapäevases märkamises, toetamisel ja info jagamises omavad lisaks õpetajale ka abiõpetajad. Rühma meeskond jagab lapse arengut ja heaolu puudutavat olulist infot kokkulepitud viisil ning vajadusel tehakse sissekandeid e-päevikusse. Õpetaja vastutab õppe- ja kasvatustegevuse pedagoogilise dokumenteermise ning lapse arengu kokkuvõtete koostamise eest. Abiõpetajad panustavad lapse igapäevasesse märkamisse, toetavad lapse heaolu ning edastavad olulised tähelepanekud rühma õpetajale või teevad kokkulepitud viisil sissekande e-päevikusse.

8.7.6. Andmete säilitamine ja kaitse

Lapse arengu hindamise, dokumenteermise ja arenguveestlustega seotud digitaalseid andmeid säilitatakse lasteaia kokkulepitud turvalistes keskkondades (nt e-õppepäevikus ja OneDrive'i keskkonnas) ning vajadusel paberkandjal selleks ettenähtud kaustades ja hoiukohtades.

Paberdokumente säilitatakse lasteaia ruumides selleks ettenähtud turvalistes kohtades, tagades dokumentide konfidentsiaalsuse ja andmekaitse nõuete täitmise.

Lapse arengut puudutavale teabele on ligipääs ainult lapse arengu toetamisega seotud töötajatel ning lapsevanemal vastavalt tööülesannetele ja vajaduspõhisusele.

Dokumente säilitatakse vastavalt lasteaia asjaajamiskorrale, dokumendihalduse põhimõtetele ning kehtivatele õigusaktidele.

8.8. Õppe- ja kasvatustegevuse analüüs

Analüüs on õpetaja igapäevase töö osa ning toetab edasist kavandamist.

Analüüs viiakse läbi:

- **igapäevaselt lühidalt** (nt päeva lõpus refleksioonina);
- **pikema perioodi järel süvendatult** (nt nädala või projekti lõpus).

Analüüsi käigus hinnatakse:

- kas eesmärgid said täidetud;
- kuidas lapsed tegevuses osalesid;
- millised meetodid olid tulemuslikud;
- mida tuleks edaspidi muuta või kohandada.

Analüüs ei ole ümberjutustus, vaid keskendub järeldustele ja edasistele sammudele.

8.8.1. Õppeaasta kokkuvõtte ja tagasiside

Õppeaasta lõpus (hiljemalt maikuus) esitavad rühma meeskonnad kirjaliku kokkuvõtte õppe- ja kasvatustegevusest.

Kokkuvõttes kajastatakse:

- püstitatud eesmärkide saavutamist;
- laste arengut ja õppimist toetavaid tegevusi;
- kasutatud meetodite ja tööviiside sobivust;
- tugevusi ja õnnestumisi;
- kitsaskohti ja arenguvajadusi;
- ettepanekuid järgmiseks õppeaastaks.

Tagasiside eesmärk on:

- toetada õppe- ja kasvatustegevuse teadlikku arendamist;
- tagada järjepidevus rühmade ja õppeaastate vahel;
- koguda sisendit lasteaia arendustegevuseks ja õppekava uuendamiseks.

Rühma õppeaasta kokkuvõtte koostamise alus ning muusika- ja liikumisõpetajate ning tugispetsialistide töö kavandamise ja analüüsimise alused on esitatud õppekava **lisades 6–8**. Kokkuvõtetes analüüsitakse õppeaasta eesmärkide saavutamist, laste arengu toetamist, rakendatud tööviise, koostööd ning tehakse ettepanekuid järgmiseks õppeaastaks. Õppeaasta kokkuvõtted on sisendiks lasteaia eneseanalüüsile, õppe- ja kasvatustegevuse arendamisele ning õppekava ajakohastamisele.

8.9. Koolivalmiduse hindamine

Koolimineva lapse kohta koostab lasteaed koolivalmiduskaardi, milles on kirjeldatud lapse oskused ja tulemused üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades. Riiklik õppekava ei sätesta koolivalmiduskaardi vormi kehtestamise kohustust. See võimaldab

lasteaial koostada koolivalmiduskaardi täpselt sellises mahus, nagu lasteaed seda vajalikuks peab.

Koolivalmidus on kogum kognitiivseid, sotsiaalseid ja füüsilisi oskusi, mis aitavad lapsel üle minna mänguliselt põhitegevuselt formaalsele õppimisele. Sõltuvalt sellest, kas õpetaja käsitleb koolivalmiduse hindamist lasteaias läbiviidava pideva hindamise loogilise lõpphinnanguna või hindab ta lapse koolivalmidust vajalike oskuste olemasoluna, valib ta ka meetodi ja tulemuste kirjeldamise vormi. Lapse koolivalmiduses on ainult üks osa kognitiivsetel oskustel, kuid lapse heaolu kooli klassis sõltub võibolla hoopis sellest, et tema esimene õpetaja teab, et laps kardab teiste ees esineda või mõjutab teda mingi muu asjaolu suuremas kollektiivis. Koolivalmiduskaart on infosillaks lasteaiast kooli minekul, et iga laps oleks juba esimesel kooliaastal märgatud ning vajadusel toetatud (Alushariduse riikliku õppekava eelnõu seletuskiri, 2025).

Koolivalmiduse hindamine 6-7-aastastele lastel võiks toimuda vähemalt kaks korda viimase lasteaia aasta jooksul. Sügisel on kohane läbi viia ülevaatlik uuring, nt Kivipõld-Verbitskas (2015), et välja selgitada lapsed, kel on mingis valdkonnas toevajadus, millele saab seejärel lasteaia õppe- ja kasvatustegevustes ja kodudes viimasel aastal tähelepanu pöörata. Teist korda hinnatakse lapse koolivalmidust õppeaasta lõpus, kevadel. Siis tehakse seda juba selleks, et anda hinnang lasteaia lõpus saavutatud tasemele ja kajastatakse hindamistulemusi koolivalmiduskaardil, mis jõuab klassiõpetajani, kes järgmises astmes lapse arengut toetab (Häidkind & Palts, 2014).

Koolieelikule koostatakse koolivalmiduskaart, milles kirjeldatakse:

- lapse üldoskuste arengut;
- õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade arengutulemused;
- lapse toimetulekut ja valmisolekut kooliks.

Koolivalmiduskaart:

- koostatakse kevadel;
- toetub lapse arengumapile ja hindamistulemustele;
- lisatakse e-päevikusse ja hariduse infosüsteemi.

8.10. Lapse individuaalse arengu toetamine ja toevajaduse dokumenteerimine

Lapse individuaalse arengu toetamisel lähtutakse alushariduse riiklikust õppekavast, kehtivatest õigusaktidest ning Haridus- ja Teadusministeeriumi juhendmaterjalidest, mis käsitlevad lapse arengu jälgimist, toevajaduse märkamist ja dokumenteerimist. Vajadusel kohandatakse õppe- ja kasvatustegevust vastavalt lapse arenguvajadustele.

Kokkuleppel lapsevanemaga võib lapse individuaalse arengu toetamiseks teha kohandusi:

- õppe- ja kasvatustegevuse sisus;

- tegevuste korralduses;
- õpi- ja kasvukeskkonnas.

Lapse arengut ja toevajadust dokumenteeritakse vajaduspõhiselt, et tagada lapse arengu järjepidev toetamine ning õpetajate, tugispetsialistide ja lapsevanema ühine arusaam lapse vajadustest.

8.10.1. Individuaalne arenduskava

Individuaalne arenduskava (*edaspidi arenduskava*) koostatakse vajadusel IAJK põhjal. Arenduskavas lepitakse kokku lapse arengut toetavad eesmärgid, tegevused, rakendatavad tugimeetmed, vastutajad ning toetamise periood. Arenduskava rakendamist hinnatakse regulaarselt ning vajadusel täiendatakse koostöös lapsevanema ja tugispetsialistidega.

Vajadusel koostatakse individuaalne arenduskava koostöös:

- õpetaja;
- abiõpetaja;
- tugispetsialistide;
- tugiteenuste koordineerija;
- lapsevanemaga.

Tugispetsialistid toetavad lapse arengut koostöös rühma meeskonnaga ning võimalusel lapse loomulikus õpi- ja mängukeskkonnas. Tuge pakutakse individuaalselt, väikegrupis ja rühmategevuste käigus vastavalt lapse vajadustele.

Vähemalt üks kord õppeaastas hinnatakse koostöös lapsevanema ja tugispetsialistidega rakendatud tugimeetmete tulemuslikkust ning vajadusel täpsustatakse lapse edasisi arengueesmäärke ja toetamise viise.

Väikerühma lastel on vastavalt lapse valmisolekule, vajadustele ja võimalustele võimalus osaleda mõningates õppetegevustes koos oma vanuseastme lastega (nt muusika-, liikumis- või ühistegevused). Ühistegevused toetavad lapse sotsiaalset arengut, kuuluvustunnet, suhtlemisoskusi ning pakuvad mitmekesiseid osalusvõimalusi turvalises ja toetavas keskkonnas.

8.10.2. Lapse iseloomustuse koostamine ja väljastamine

Lapsevanema soovil koostatakse lapse kohta iseloomustus esitamiseks teisele asutusele või spetsialistile.

Lapsevanem esitab iseloomustuse koostamise soovi ELIIS'i keskkonna kaudu, märkides iseloomustuse eesmärgi ning asutuse või spetsialisti, kellele iseloomustus esitatakse.

Kui iseloomustust vajav asutus on edastanud oma vormi, koostatakse iseloomustus sellele vormile. Asutuse vormi puudumisel kasutatakse lasteaia iseloomustuse vormi **lisa 9**.

Iseloomustuse koostavad koostöös lapse rühma õpetajad ja lapsega töötavad tugispetsialistid. Iseloomustuses kirjeldatakse lapse arengut ja toimetulekut, tuginedes lasteaia tehtud tähelepanekutele ning lapse arengu hindamise käigus kogutud teabele.

Iseloomustus koostatakse üldjuhul 14 päeva jooksul alates lapsevanema kirjaliku soovi saamisest ELIIS'i keskkonnas. Põhjendatud erandjuhul võib iseloomustuse koostada lühema tähtaja jooksul.

Valminud iseloomustuse edastab tugispetsialist adressaadile lasteaia dokumendihaldussüsteemi kaudu.

9. KOOSTÖÖ LAPSEVANEMAGA

9.1. Koostöö põhimõtted

Koostöö lapsevanemaga põhineb usaldusel, vastastikusel lugupidamisel, avatud suhtlusel ja konfidentsiaalsusel. Lasteaed ja kodu tegutsevad partneritena, jagades vastutust lapse arengu, heaolu ja turvatunde toetamisel.

Lapsevanemaid kaasatakse lapse arengut ja lasteaia tegevust puudutavatesse aruteludesse, tegevuste kavandamisse ning tagasiside andmisel.

Koostöös lähtutakse kokkulepitud suhtlusviisidest. Keerulisemate koostööolukordade lahendamisel kaasatakse vajadusel tugispetsialistid ja juhtkond.

9.1.1. Lasteaia roll

Lasteaed:

- toetab lapsevanemat lapse arengu toetamisel;
- teavitab lapsevanemaid õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtetest ning alushariduse alusväärtustest;
- kaasab võimalusel lapsevanemaid õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisse ja läbiviimisesse;
- loob koostöös tugispetsialistidega lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu lapse arengu toetamise küsimustes.

Õpetaja on lasteaia lapse arengu suunaja ja õpikeskkonna looja, kelle professionaalset rolli väärtustatakse ja hoitakse. Koostöö eesmärk on toetada õpetaja tööd ning luua lapse jaoks parim võimalik arengukeskkond.

9.1.2. Lapsevanema roll

Lapsevanem:

- loob lapsele kodus turvalise ja toetava keskkonna;

- jagab õpetajaga olulist infot lapse arengu, tervise ja heaolu kohta;
- osaleb lapse arengut puudutavate otsuste tegemises ja kokkulepete kujundamises;
- toetab lapse õpioskuste, käitumisharjumuste ja väärtushoiakute kujunemist igapäevaelus;
- teeb koostööd õpetajate ja vajadusel tugispetsialistidega lapse arengu toetamiseks;
- osaleb võimalusel lasteaia tegevustes ja ühissündmustes.

Koostöö eesmärk on, et kodu ja lasteaed tegutseksid ühtse meeskonnana, toetades lapse arengut järjepidevalt ja teadlikult.

9.2. Koostöö sisu

Koostöö lapsevanematega hõlmab:

- lapse arengu, õppimise ja tervise toetamist;
- õppe- ja kasvatustegevuse tutvustamist ja selgitamist;
- ühiste kokkulepete sõlmimist;
- lapse heaolu tagamist.

Õpetaja ja lapsevanem vahetavad regulaarselt informatsiooni lapse arengu, õppimise ja tervise kohta. Lapsevanem on kaasatud lapse arengut puudutavate otsuste tegemisse ja nende rakendamisse.

Lasteaias tagatakse koostöös tugispetsialistidega lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu lapse arengu toetamise küsimustes.

Probleemolukordade või lapse arenguga seotud murede korral alustatakse koostööd võimalikult varakult. Vajadusel kaasatakse vestlustesse tugispetsialistid ja juhtkond ning lepatakse kokku edasised tegevused lapse toetamiseks.

9.3. Koostöövormid rühma tasandil

Koostöö toimub igapäevaselt ja süsteemselt:

- igapäevane suhtlus õpetaja ja lapsevanema vahel;
- e-õppepäevik (nt ELIIS);
- arengu- ja koostöövestlused;
- rühma koosolekud (sügis ja kevad);
- ühisüritused ja projektitegevused.

Rühma lastevanemate koosolekud toimuvad üldjuhul õppeaasta alguses ja lõpus.

- **Sügisel** tutvustatakse rühma töökorraldust, õppe- ja kasvatustegevuse eesmärke, õppeaasta tegevussuundi, olulisi dokumente ning lepatakse kokku koostöö põhimõtted.

- **Kevadine kohtumine** on kokkuvõttev ning võimalusel viiakse see läbi tavapärasest koosolekuvormist erinevalt. Lapsevanematele tutvustatakse laste õppeaasta jooksul omandatud teadmisi ja oskusi ning neid kaasatakse ühistegevustesse, mängudesse, õpitubadesse või muudesse koostööd toetavatesse ettevõtmistesse.

9.3.1. Koostöö ühissündmuste kaudu

Koostöö lapsevanematega toimub ka ühissündmuste kaudu, mis toetavad kogukonnatunnet ning lapse sotsiaalseid ja emotsionaalseid arengut.

Ühissündmuste kaudu kaasatakse lapsevanemaid õppe- ja kasvatustegevusse praktilisel ja tähenduslikul viisil.

Koostöö hõlmab:

- kogupereüritusi (nt peod, spordipäevad, matkad);
- laatasid ja heategevusüritusi;
- projektide ja teemanädalate tegevusi;
- rühmategevuste ettevalmistamist.

Ühissündmused:

- toetavad lapse turvatunnet ja kuuluvustunnet;
- arendavad koostöö- ja suhtlemisoskusi;
- tugevdavad kodu ja lasteaia vahelist partnerlust.

9.3.2. Koostöövormid lasteaia tasandil

Koostöö toimub ka asutuse tasandil:

- hoolekogu töö;
- lastevanemate üldkoosolekud;
- ühised üritused ja traditsioonid;
- infotunnid ja ümarlauad;
- rahulolu-uuringud ja tagasiside kogumine;
- koostööprojektid kogukonna ja partneritega.

10. KAASAV HARIDUS

Lapse individuaalse arengu toetamisel märgatakse nii tuge vajavaid kui ka andekaid lapsi. Lapse tugevuste, huvide ja arengupotentsiaali märkamine on sama oluline kui toevajaduse varajane märkamine.

Lasteaias lähtutakse kaasava hariduse põhimõtetest, mille kohaselt toetatakse iga lapse arengut, õppimist ja osalemist vastavalt tema individuaalsetele vajadustele ja võimetele.

Lasteaias luuakse keskkond, kus:

- iga laps tunneb end väärtustatuna ja turvaliselt;
- arvestatakse lapse arenguliste, sotsiaalsete ja emotsionaalsete vajadustega;
- toetatakse lapse aktiivset osalemist õppe- ja kasvatustegevuses;
- väärtustatakse mitmekesisust ja erinevusi.

Lapse arengu toetamisel tehakse koostööd:

- lapsevanemaga;
- rühma meeskonnaga;
- tugispetsialistidega;
- vajadusel teiste võrgustiku osapooltega.

Tugiteenuseid rakendatakse lapse vajadustest lähtuvalt ning võimalusel lapse loomulikus õpi- ja mängukeskkonnas.

Kaasava hariduse eesmärk on toetada lapse arengut, osalust, toimetulekut ja heaolu. Kaasava hariduse rakendamisel lähtutakse koostööst, paindlikkusest ja lapse individuaalsete vajaduste märkamisest ning toetamisest igapäevases õppe- ja kasvatustegevuses.

Lasteaias peetakse oluliseks lapse emotsionaalse heaolu ja turvatunde toetamist. Vajadusel kaasatakse lapse arengu toetamisse TUKO, mänguterapeut, tugispetsialistid, juhtkond või teised lapse arengut toetavad osapooled.

Tugi kavandatakse lapse vajadustest lähtuvalt ning võimalusel lapse loomulikus õpi- ja mängukeskkonnas. Lapse toetamine võib toimuda individuaalselt, väikeses grupis, rühmategevuste käigus või igapäevastes mängu- ja suhtlusolukordades.

Lapse toetamisel lähtutakse põhimõttest, et abi ja tugi oleks lapse jaoks loomulik, märkav ja igapäevasesse õppe- ning mängukeskkonda lõimitud.

10.1. Muu keele- ja kultuuritaustaga lapse toetamine

Muu keele- ja kultuuritaustaga lapse toetamisel lähtutakse põhimõttest, et laps omandab keele kõige paremini turvalises, toetavas ja mängulises keskkonnas. Lapsele tagatakse positiivne ja stressivaba suhtluskeskkond, kus tunnustatakse lapse julgust suhelda eesti keeles ka siis, kui kõne ei ole veel grammatiliselt korrektne. Arvestatakse, et uues keelekeskkonnas tegutsemine võib olla lapse jaoks väsitav ning kohanemine toimub iga lapse individuaalses tempos.

Lapse toetamisel arvestatakse:

- lapse eelnevat kokkupuudet eesti keelega;
- lasteaia käimise perioodi;
- lapse vanust ja arengutaset;
- lapse sotsiaalseid oskusi;

- lapse individuaalseid vajadusi.

Õpetaja loob lapsega usaldusliku suhtluse, kasutades selget ja lihtsat kõnet, eakohaseid lauseid, rahulikku kõnetempot ning kordusi. Võimalusel vähendatakse taustamüra ning suhtlemisel kasutatakse silmsidet, näitlikustamist, visuaalset tuge ja kehakeelt, et toetada lapse kõnest arusaamist ja sõnavara arengut.

Keele arengut toetatakse laulude, liisusalmide, liikumismängude, rolli- ja igapäevaelu mängude, jutustamise ning pildimaterjali kaudu.

Piltidega päevakava ja visuaalne tugi aitavad lapsel:

- mõista päeva tegevusi ja nende järjestust;
- seostada tegevusi ja ruume;
- toetada sõnavara arengut;
- kujundada turvatunnet ja iseseisvust.

Rühmaruumis kasutatakse võimalusel sõnasedeleid, pildimaterjale, eestikeelseid raamatuid ning visuaalseid juhiseid ja tähistusi. Õpetaja suhtleb lapsega eesti keeles ning toetab last loomulikes suhtlus- ja mänguolukordades. Keelekasutuses lähtutakse põhimõttest „üks inimene – üks keel“, mis aitab lapsel kujundada selgeid keelemustreid ja toetab keele omandamist.

Lapse arengu hindamisel arvestatakse:

- lapse eelnevat kokkupuudet eesti keelega;
- lapse kohanemisperioodi;
- lapse arengutaset;
- lapse individuaalseid eripärasid.

Hindamisel võetakse arvesse tema varasemat kokkupuudet eesti keelega ning lasteaia viibitud aega. Vajadusel lähtutakse noorema vanuseastme eeldatavatest arengutulemustest ning kavandatakse lapse arengutasemest lähtuvad tegevused.

Muu keele- ja kultuuritaustaga lapse toetamisel peetakse oluliseks:

- koostööd lapsevanemaga;
- koostööd spetsialistidega;
- turvalise ja rikastatud keelekeskkonna loomist;
- lapse aktiivset osalemist mängus ja suhtluses;
- lapse emakeele ja kultuuritausta väärtustamist.

11. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Tõrva Lasteaed Mõmmiku õppekava on lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mida arendatakse ja täiendatakse järjepidevalt vastavalt riiklikule õppekavale, lasteaia arengukavale, õppeaasta analüüsidele, töötajate ettepanekutele, laste ja lapsevanemate tagasisidele ning kogukonna vajadustele.

Õppekava eesmärk on toetada lapse terviklikku arengut ning tagada lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse kvaliteet, järjepidevus ja ühine pedagoogiline arusaam.

Õppekava arendamise ettevalmistava etapina osalesid juhtkond ja õpetajad Tallinna Ülikooli koolitusel „Lastehoiu ja lasteaia õppekava arendamine ja rakendamine“. Koolituse käigus mõtestati õppekava arendamise eesmäärke, põhimõtteid ja seost igapäevase pedagoogilise tööga. Samal ajal moodustati neli töörühma, et õppekava koostamine ja arendamine oleks teadlik, süsteemne ja kogu meeskonda kaasav protsess.

Õppekava koostamine toimus kaasava protsessina. Õppekava arendamisse kaasati:

- juhtkond;
- õpetajad;
- abiõpetajad;
- tugispetsialistid;
- töörühmad;
- laste nõukogu;
- hoolekogu;
- lapsevanemad;

Õppekava koostamise protsessi käigus toimusid:

- töörühmade kohtumised ja arutelud;
- õppekava seminar töötajatele;
- laste nõukogu arutelud;
- ühised refleksioonid ja tagasisidestamisel;
- kogukonnale suunatud õppekava seminar.

Pilt 2. Kogukonna õppekava seminar

Õppekava ülevaatamine toimub vähemalt üks kord õppeaastas. Vajadusel tehakse muudatusi sagedamini, kui seda tingivad:

- muudatused õigusaktides;
- muudatused riiklikus õppekavas;
- lasteaia arengukava eesmärgid;
- õppe- ja kasvatustegevuse analüüsi tulemused;
- tagasiside töötajatelt, lastelt või lapsevanematelt;
- lasteaia töökorralduse või õpikäsituse muutused.

Õppekava muudatused arutatakse läbi õpetajate töökoosolekutel või õppekava arendusseminaril.

Õppekava kinnitab direktor käskkirjaga.

Kehtiv õppekava tehakse töötajatele ja lapsevanematele kättesaadavaks lasteaia kokkulepitud infokanalites.

KASUTATUD ALLIKAD

Alushariduse riiklik õppekava. RT I, 13.08.2025, 1

Haridus- ja Teadusministeeriumi alushariduse juhendmaterjalid

Tõrva Lasteaed Mõmmiku arengukava

Tõrva Lasteaed Mõmmiku töörühmade ettepanekud ja seminaride kokkuvõtted, 2025

Häidkind, P., Palts, K. (2014)

Kivipõld-Verbitskas, K. (2015)

Hallap, M. (2008)

Minlibajeva, R. (2014)

KINNITAMINE

Tõrva Lasteaed Mõmmiku õppekava kinnitab direktor käskkirjaga.

Õppekava rakendatakse alates 01.09.2026

Käskkirja nr: LAMõ 1-2/2026/9

Kuupäev: 31.08.2026

LISAD

Käesoleva õppekava juurde kuuluvad lisad, mida täiendatakse ja uuendatakse vastavalt lasteaia arengule, õigusaktidele ning pedagoogilistele kokkulepetele.

Lisad on lasteaia sisekasutuseks mõeldud töövahendid, mis toetavad õppekava rakendamist igapäevases õppe- ja kasvatustegevuses.

Õppekava lisad

1. Lastehoiurühma vaatluslehed
2. Lastehoiurühma õppe- ja kasvatustegevuse ning kuni 3-aastase lapse üldoskuste arengu hindamise põhimõtted
3. Töörühmade eesmärgid ja korraldus
4. Lapse arengumapp
5. Üldoskuste ja valdkondade eeldatavad tulemused vanuseti
6. Rühma õppeaasta kokkuvõte
7. Muusika- ja liikumisõpetaja õppeaasta kokkuvõte
8. Tugispetsialisti õppeaasta kokkuvõte
9. Protokolli põhi
10. Lapse iseloomustus